

CIT/PIT

+ PIT

*

=19%

CIT

PLN

o/o

§

+ =19%

RADA PODATKOWA
LEWIATAN

MODEL PODATKOWY MŚP

ZASADY OPODATKOWANIA MAŁYCH
I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Analiza, rekomendacje

Świadomy Podatnik

MODEL PODATKOWY MŚP

ZASADY OPODATKOWANIA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Analiza, rekomendacje

Warszawa 2013

Opracowanie: Rafał Iniewski

Warszawa, styczeń 2013 r.

Rada Podatkowa PKPP Lewiatan od 2010 r. realizuje projekt Świadomy Podatnik współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego na podstawie umowy nr UDA-POKL.02.01.02-00-002/10. Zakończenie Projektu przewidywane jest na koniec lutego 2013 r. (Projekt).

Celem Projektu jest podniesienie świadomości podatkowej w sektorze mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

W ramach Projektu prowadzone były różne działania edukacyjne i badawcze.

Do dnia sporządzenia niniejszego opracowania:

- » przeprowadzono 19 konferencji regionalnych promujących świadome zachowania w obszarze stosowania przepisów podatkowych (planowanie podatkowe, optymalizacja podatkowa oraz zarządzanie ryzykiem podatkowym) – w konferencjach wzięło udział 2012 osób,
- » w celu podniesienia poziomu wiedzy na temat przepisów podatkowych – wykonano kilkadziesiąt analiz przypadków i interwencji w zakresie problemów przedsiębiorców ze stosowaniem przepisów podatkowych (137 wniosków o udzielenie pomocy prawnej),
- » promując aktywny udział małych przedsiębiorców w procesie stanowienia prawa – przeprowadzono 8 konsultacji projektów podatkowych aktów prawnych w specjalnej formule dedykowanej dla MŚP; przy okazji konsultacji aktów prawnych – pozyskiwano też opinie na tematy generalnie dotyczące systemu podatkowego. W ramach ankiet rozsyłanych do przedsiębiorstw uzyskano w sumie 545 odpowiedzi, w tym część za pośrednictwem regionalnych związków pracodawców.

W ramach Projektu został stworzony serwis internetowy www.radapodatkowa.pl, na którym zarejestrowało się 1,6 tys. użytkowników, natomiast liczba wejść wyniosła 37 tys.

Szacunkowo przyjęto, że w Projekcie aktywny udział wzięło ok. 3 tys. osób.

Autor korzystał z informacji i wniosków zebranych w ramach prac realizowanych w trakcie Projektu. Zadaniem autora było zebranie wyników Projektu, dokonanie ich analizy oraz skonfrontowanie z dotychczasowym dorobkiem badawczym i analitycznym polskiego Ministerstwa Finansów, Komisji Europejskiej, doktryny oraz doświadczeń PKPP Lewiatan.

Spis treści

1. Przesłanki, wzorce i metody stosowania preferencji podatkowych dla MŚP	4
1.1. Wstęp.....	4
1.2. Koszty stosowania przepisów podatkowych przez MŚP.....	6
1.3. Metody obniżające koszty stosowania przepisów podatkowych dla MŚP.....	9
1.4. Informacja i edukacja MŚP	10
1.5. Uprozczone systemy ewidencyjne i rozliczeniowe.....	12
1.6. Elektroniczne postępowanie i płatności	13
1.7. Interpretacja przepisów podatkowych i orzeczeń.....	14
1.8. Procedury karne i karno-administracyjne	15
2. Główne obszary podatkowe stwarzające trudności MŚP w Polsce	17
2.1. Problemy w podatku od towarów i usług.....	17
2.2. Problemy w podatku dochodowym.....	20
3. Rozwiązania dedykowane MŚP w polskim systemie podatkowym.....	21
3.1. Definicje MŚP w polskich przepisach podatkowych.....	21
3.2. Karta podatkowa.....	23
3.3. Ryczałt ewidencjonowany.....	27
3.4. Książka przychodów i rozchodów	29
3.5. Jednorazowa amortyzacja.....	30
3.6. Zaliczki kwartalne w podatkach dochodowych	31
3.7. Kredyt podatkowy.....	32
3.8. Metoda kasowa VAT	36
3.9. Kwartalne rozliczenie VAT	38
3.10. Zwolnienie podmiotowe VAT	39
3.11. Inne preferencje podatkowe	40
3.12. Preferencje dla MŚP w polskim systemie podatkowym – ocena zbiorcza	42
4. Podsumowanie i rekomendacje	43
4.1. Wyniki ankiet przekrojowych	43
4.2. Propozycje zmian	46

I. Przesłanki, wzorce i metody stosowania preferencji podatkowych dla MŚP

I.1. Wstęp

W Unii Europejskiej istnieje ponad 20 mln mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (dalej MŚP), które stanowią 99% wszystkich przedsiębiorstw i zapewniają ponad 70 mln miejsc pracy¹.

Poziom przedsiębiorczości w Polsce, mierzony liczbą firm na tysiąc mieszkańców znajduje się na poziomie nieco poniżej średniej UE (40 w Polsce do 42 w UE).

Według danych GUS (za 2009 r.) w Polsce działa 1,67 mln przedsiębiorstw, z czego większość (99,8%) to MŚP. Sektor MŚP w Polsce w większym stopniu niż w UE jest zdominowany przez mikroprzedsiębiorców, których udział w całkowitej liczbie przedsiębiorstw (96%) przewyższa średnią europejską (91,8%). Wkład MŚP w tworzenie wartości dodanej brutto wynosi około 48,4%, zaś liczba pracujących w sektorze stanowi 2/3 ogółu pracujących².

Obowiązki podatkowe, zarówno te o charakterze fiskalnym jak i te o charakterze instrumentalnym (rejestracyjne, ewidencyjne, sprawozdawcze), są kluczowe w prowadzeniu działalności gospodarczej. Efektywne zarządzanie sprawami podatkowymi (wypełnianie obowiązków jak i racjonalne, zgodne z prawem kształtowanie wysokości obciążeń podatkowych) wymaga odpowiednich zasobów wewnętrznych jak i zewnętrznych, których MŚP nie posiadają.

W Polsce wg badań sektora MŚP przygotowanych przez PKPP Lewiatan³ odpowiednio 64,6% i 73,8% respondentów uznaje za utrudnienie w prowadzeniu działalności gospodarczej wysokość obciążeń w podatku dochodowym i podatku VAT. Jednocześnie odpowiednio 57,4% oraz 60,4% jako utrudnienie wskazuje nieprzejrzystość/niejednoznaczność przepisów podatków dochodowych oraz podatku VAT.

O ile obciążenia podatkowe z natury rzeczy będą wskazywane jako bariery rozwojowe (zapewne niezależnie od wysokości podatku), o tyle barier związanych z niejasnością przepisów nie należy przyjmować „z dobrodziejstwem inwentarza”. System podatkowy i przepisy podatkowe powinny być docelowo neutralne kosztowo dla przedsiębiorcy. Jeżeli przepisy są wskazywane jako bariera rozwojowa, oznacza to, że ich stosowanie generuje niepotrzebne koszty i absorbuje określone środki finansowe, które mogłyby być wykorzystane na inne cele (innowacyjność, marketing, poprawę jakości towarów/usług).

1 Dane dotyczące UE, w tym także odnoszące się do rozwiązań stosowanych w poszczególnych krajach UE powoływane w całym opracowaniu pochodzą z raportu Komisji Europejskiej Simplified Tax Compliance Procedures for SMEs. (2007 r.) oraz dokumentów legislacyjno-konsultacyjnych powiązanych z tym raportem:

- Dokument Roboczy Komisji Europejskiej: Pomiar kosztów administracyjnych oraz redukcja obciążeń administracyjnych w Unii Europejskiej, 14.II.2006, COM (2006) 691 wersja ostateczna; <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0691:FIN:PL:PDF>
- European Tax Survey; SEC (2004) 1128/2. http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/tax_survey.pdf

2 Raport o stanie sektora małych, średnich przedsiębiorstw w Polsce. PARP Warszawa 2011, www.parp.gov.pl

3 Badanie przygotowane przez PKPP Lewiatan w ramach projektu „Monitoring kondycji sektora MŚP w latach 2010-2012” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Realizacja wywiadów – CBOS. Badanie przeprowadzone w okresie 3 kwietnia – 10 lipca 2012 r. na losowej próbie 1500 MŚP; www.pkpplewiatan.pl

Badanie Świadomy Podatnik 2011 r.

Jaka jest Państwa zdaniem przeciętna jakość uchwalanych przepisów prawa podatkowego, wyrażająca się w ich jasności, jednoznaczności, spójności?

- **wysoka – 0%**
- **średnia – 19%**
- **niska – 81%**

Co Państwa zdaniem stanowi najczęstszą przyczynę naruszania praw podatnika?

- **brak jednoznacznych przepisów – 81%**
 - **niekompetencja pracowników organów – 31%**
 - **zła wola pracowników organów – 12,5%**
-

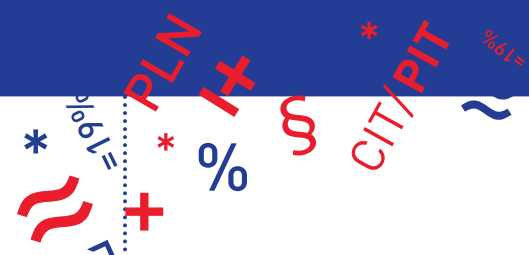
Jak już wspomniano powyżej, wysokość obciążeń podatkowych nie może być traktowana jako obiektywna bariera rozwoju (w każdym razie nie w sytuacji, gdy ten poziom obciążeń jest ukształtowany na rozsądnym poziomie, czyli nienaruszającym źródła podatku)⁴.

Ponadto nie jest możliwe wprowadzanie takiego systemu podatkowego, w którym MŚP byłyby powszechnie obciążone mniejszą stawką podatkową lub miałyby do nich zastosowanie rozwiązanie prowadzące do pośredniego zmniejszenia wysokości obciążenia, np. preferencyjnego sposobu obliczania podstawy opodatkowania. Byłoby to nie tylko aż nadto ewidentne naruszenie zasady sprawiedliwości podatkowej (i tym samym konstytucyjnych zasad równości i powszechności opodatkowania), ale w wymiarze praktycznym prowadziłoby do petryfikacji struktury przedsiębiorstw na małe i duże. Inne rozwiązanie polegające na selektywnym zastosowaniu preferencji dla MŚP (lub niektórych MŚP) w poszczególnych elementach konstrukcyjnych podatku, z narzuceniem dodatkowych warunków i ograniczeń, np. czasowych, o ile mogłoby być uznane za zgodne z Konstytucją, o tyle zawsze wiązałyby się z takimi rozwiązaniami problem właściwego ich usytuowania w ramach systemu pomocy publicznej, który wywodzi się postanowień Traktatu UE.

Zarówno powszechne jak i selektywne rozwiązania zmierzające do zmniejszenia obciążeń podatkowych dla MŚP mogłyby być uznane za niezgodne z Traktatem UE, co w konsekwencji wiązałyby się ze zwrotem równowartości otrzymanej pomocy. Oczywiście preferencja podatkowa mogłaby być uznana za zgodną z Traktatem UE, o ile mieściłaby się ona w ramach dozwolonej pomocy (wyłączenia blokowe, pomoc deminimis). W każdym razie polski ustawodawca albo musi tak dopasować każdą planowaną preferencję podatkową, zmierzającą do zmniejszenia obciążenia podatkowego, aby mieściła się ona w zakresie dozwolonej pomocy, albo powinien uzyskać od Komisji Europejskiej akceptację programu pomocowego, o ile dana preferencja nie mieściłaby się w dotychczas ustanowionym zakresie dozwolonej pomocy.

Zarówno realizacja zasady sprawiedliwości podatkowej jak i reguły pomocy publicznej tworzą pewien zespół nie zawsze czytelnych i oczywistych norm prawnych, które nie mają prostego wzorca stosowania. To determinuje kierunek poszukiwania specyficznych rozwiązań dla MŚP. Wydaje się, że należy w pierwszej kolejności szukać uproszczeń, które będą neutralne dla kwestii sprawiedliwości podatkowej i pomocy publicznej. To powinny być rozwiązania, które bardziej odwołują się do kwestii procedural-

⁴ Podstawowa nominalna stawka podatku dochodowego dla działalności gospodarczej w Polsce wynosząca 19% – jest poniżej poziomu średniego UE, który wynosi 23,5%. Oświadczenie Komisji Europejskiej z dnia 21.05.2012. http://europa.eu/rapid/press-release_STAT-12-77_en.htm?locale=en

nych: takich jak obowiązki ewidencyjne, rejestracyjne i sprawozdawcze niż do kwestii zagadnień stricte fiskalnych. Stosowanie takich rozwiązań pozwala uniknąć ewentualnych ryzyk z uznaniem danego rozwiązania za niezgodne z zasadami nadrzędnymi.

W dalszej części opracowania będą wskazywane przede wszystkim wzorce i rekomendacje dotyczące obniżenia kosztów stosowania i przestrzegania przepisów podatkowych, a nie obciążeń podatkowych w znaczeniu fiskalnym. Niektóre z zagadnień proceduralnych mają wpływ pośredni na wysokość obciążenia fiskalnego, jak choćby częstotliwość płatności podatkowych.

1.2. Koszty stosowania przepisów podatkowych przez MŚP

W wartościach bezwzględnych większy przedsiębiorca ponosi większe obciążenie regulacyjne niż mniejszy przedsiębiorca. Jednakże, gdy całkowity ciężar regulacyjny zostanie zmierzony w stosunku do liczby pracowników, obrotów, zysku lub podobnego wskaźnika, to okazuje się, że małe podmioty ponoszą nieproporcjonalnie więcej obciążeń regulacyjnych.

Jeżeli zostanie wzięty pod uwagę poziom obciążeń administracyjnych (liczony średnio na pracownika lub w stosunku do obrotu) okazuje się, że małe przedsiębiorstwa, zatrudniające mniej niż dziesięciu pracowników, są obciążone dwa razy bardziej niż przedsiębiorstwa zatrudniające więcej niż dziesięciu, ale mniej niż dwudziestu pracowników i około trzy razy bardziej obciążone od przedsiębiorców zatrudniających więcej niż dwudziestu, ale mniej niż pięćdziesięciu pracowników. Dla większych firm skala obciążenia w przeliczeniu na jednego pracownika może być ok. 10 razy mniejsza niż dla małych przedsiębiorstw.

Podobna sytuacja istnieje w obszarze podatków. Według badania Komisji Europejskiej the European Tax Survey (2004) dla małych i średnich przedsiębiorstw wskaźnik stosowania przepisów podatkowych (w odniesieniu do podatków dochodowych) liczony, jako iloraz kosztów ponoszonych w związku ze stosowaniem przepisów do kwoty zapłaconych podatków, sięga poziomu aż 30,9%, natomiast w przypadku dużych firm wskaźnik ten osiąga poziom 1,9%. Koszty stosowania przepisów prawa pracy oraz podatkowych łącznie sięgają aż do 50% kosztów przestrzegania przepisów⁵.

Istnieją dwa zasadnicze powody, dla których realne obciążenie związane ze stosowaniem przepisów jest większe dla małych podatników niż dla dużych podmiotów. Po pierwsze, poziom niektórych kosztów jest taki sam bez względu na to, czy dotyczy małego czy dużego przedsiębiorcy. Każdy z podatników wypełnia podobną ilość deklaracji i zeznań podatkowych według tego samego wzoru. Bez znaczenia dla kosztów sprawozdawczości są wartości liczbowe wpisywane do tych formularzy. Po drugie, duże firmy inwestują w większym stopniu w narzędzia i zasoby wspomagające, czyli systemy informatyczne i doradców zewnętrznych. Są to kwoty jednostkowo często duże, ale w dłuższym okresie powodują zmniejszanie kosztów stosowania przepisów.

Do czynników generujących powstawanie kosztów przestrzegania przepisów prawa podatkowego należą:

1. częste zmiany przepisów podatkowych,
2. złożoność/kausalność przepisów podatkowych,
3. nieadekwatne obowiązki administracyjne,
4. bezwzględne terminy płatności podatkowych oraz ich ilość.

5 Dokument roboczy Komisji Europejskiej „Pomiar kosztów administracyjnych oraz redukcja obciążeń administracyjnych w Unii Europejskiej”, 14.11.2006, COM (2006) 691 wersja ostateczna.

Każdy z powyższych czynników generuje koszty albo bezpośrednio związane z wypełnianiem obowiązków administracyjnych (koszty ewidencji, sprawozdawczości), albo koszty związane z zabezpieczaniem ryzyka związanego z błędnym stosowaniem przepisów (ale niezawinionych umyślnie).

Precyzyjności i transparentności przepisów nie sprzyja zbyt duża liczba ich zmian. W Polsce ustawę o podatku dochodowym od osób fizycznych⁶ znowelizowano 219 razy, ustawę o podatku dochodowym od osób prawnych⁷ – 154 razy, a ustawę o podatku od towarów i usług – 39 razy. To daje średnią ilość nowelizacji w jednym roku: prawie 10 nowelizacji w przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych, ponad 7 w przypadku podatku dochodowego od osób prawnych oraz ponad 4 w przypadku podatku od towarów i usług⁸. Gdyby ilość zmian w ustawach podatkowych była mniejsza, to nawet w przypadku niejasności i nieprzejrzystości przepisów – treść norm prawno-podatkowych zostałaby utrwalona w procesie stosowania prawa. Przy dużej ilości zmian interpretacje zawarte w orzecznictwie sądowym stają się często nieaktualne ze względu na to, że przepis, który był przedmiotem orzeczenia, już nie obowiązuje.

Duża ilość regulacji i obciążeń administracyjnych nie tylko powoduje poważne problemy dla samych przedsiębiorstw, ale powoduje nadmierne obciążenie administracji podatkowej¹⁰. Powstaje jednak pytanie, czy jest możliwe znaczące ograniczenie ilości nowelizacji podatkowych. Nie wdając się w szczegółową analizę przyczyn tego problemu (przekraczałoby to zakres i cele tego opracowania)¹¹, należy stwierdzić, że znaczącej poprawy w tym obszarze nie należy się spodziewać. Przykładowo wprowadzenie zasady konstytucyjnej, która by ograniczała ilość nowelizacji ustawy podatkowej do jednej rocznie – spowodowałoby, że każda z tych nowelizacji konsumowałaby wszystkie zmiany dotychczas przeprowadzane w ciągu roku, co poprawiłoby jakość samej nowelizacji, ale per saldo nie zmniejszyłoby ilości nowych lub zmienianych przepisów. Dodatkowo takie ograniczenie mimo wszystko byłoby dosyć niepraktyczne w przypadku, gdyby jednak obiektywnie należało wprowadzić jakąś zmianę w ciągu roku, np. w związku z dostosowaniem ustawy podatkowej do zmienianej ustawy nie-podatkowej. Z drugiej strony można stwierdzić, że pewne uporządkowanie w tym obszarze mogłoby jednak służyć podatnikom. Bardziej jednak skutecznym rozwiązaniem przeciwdziałającym temu problemowi byłoby położenie większego nacisku na działania edukacyjno-informacyjne tak, aby przedsiębiorcy MŚP, na tyle na ile jest to możliwe, byli właściwie poinformowani o planowanych zmianach. Ważnym czynnikiem zmniejszającym ryzyko podatkowe, które powstaje w związku ze zmianami, jest poinformowanie podatników o tych zmianach z odpowiednim wyprzedzeniem. Takie rozwiązanie nie tylko ma wymiar „miękkiego” działania administracji, ale również wymiar formalny, czyli wprowadzenia zasady minimalnego *vacatio legis* dla ustaw podatkowych (w przypadku ustaw – musiałaby być to jednak norma konstytucyjna,

6 Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r. Tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 361 z późn. zm.

7 Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych. Tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 z późn. zm.

8 Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług. Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054 z późn. zm.

9 Liczba wszystkich ustaw uchwalonych przez sejm od I do VI kadencji wynosi 3159. Diagnoza systemu stanowienia prawa w Polsce z punktu widzenia organizacji pracodawców. PKPP Lewiatan. 21.04.2011 r. www.pkpplewiatan.pl

10 Według danych OECD, Irlandia, która kilka lat temu przeprowadziła restrukturyzację obszaru podatkowego, ma niemal trzykrotnie niższy w stosunku do Polski wskaźnik, ilustrujący stosunek kosztów administracyjnych do wpływów netto. Np. w roku 2004, na 100 euro wpływów wypracowanych przez administrację podatkową, koszty administracyjne wynosiły 0,86 euro. W Polsce w roku 2007 powyższy wskaźnik wynosił 2,31. – Program E-Podatki. Założenia programu. Wersja 2.03. Ministerstwo Finansów. 2009 s. 20. www.epodatki.mf.gov.pl

11 Do przyczyn można zaliczyć: konieczność implementacji przepisów europejskich; konieczność dostosowania przepisów do zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej (nowe usługi; nowe technologie); potrzeba naprawiania błędów, „zamykanie” luk prawnych oraz likwidacja schematów optymalizacyjnych (proces „samonapędzający się” – albowiem większość nowelizacji przygotowywana jest w zbyt krótkim czasie, bez przeprowadzania odpowiednich konsultacji i analiz, co generuje nowe błędy i luki prawne); funkcjonowanie mechanizmu polityczno-urzędniczego, polegającego na „dostarczaniu” przez urzędników politykom kolejnych projektów ustaw w celu wykazania przez tych ostatnich prawidłowości wykonywania swoich obowiązków wobec wyborców.

natomiast w przypadku aktów wykonawczych można byłoby ją ustanowić w ustawie, np. Ordynacji podatkowej¹²).

Badanie Świadomy Podatnik 2011 r.

Od 1 maja 2004 r. zostało dokonanych 12 404 zmian w przepisach podatkowych, w tym uchwalono 387 nowelizacji ustaw podatkowych. Czy Państwa zdaniem taka częstotliwość zmian pozwala na zapoznawanie się z nimi przez podatników w stopniu wystarczającym dla pełnego skorzystania z przysługujących im praw?

- **TAK – 0%**
- **NIE – 100%**

Kolejną przyczyną problemów MŚP jest złożoność przepisów podatkowych, z czym często wiąże się ich niejasność lub nieczytelność (choć nie zawsze). To z kolei jest sfera, której nie da się, podobnie jak w przypadku inflacji prawa podatkowego, w jakiś autonomiczny sposób rozpatrywać w kontekście MŚP. Nie można bowiem upraszczać norm prawnych (czyli pisać je tak, aby były bardziej generalne, mniej kazuistyczne czy też pisane prostym językiem¹³) dla jednej grupy, a dla innej stosować metodę „skomplikowanego prawa podatkowego”. Co do zasady można najwyżej postulować uproszczenie przepisów podatkowych dla wszystkich. Takie uproszczenie oczywiście o wiele lepiej oddziaływałoby na MŚP, jednak zawsze będzie się ono wiązać z dylematem, na ile dane uproszczenie nie narusza zasad sprawiedliwości opodatkowania. Przepisy podatkowe są przede wszystkim skomplikowane, ponieważ starają się być adekwatne do zdarzeń gospodarczych, które generują opodatkowanie. MŚP prowadzą działalność w takiej samej rzeczywistości jak duże korporacje. Nie możliwe jest więc stworzenie takich przepisów, gdzie odczytanie treści normy prawno-podatkowej generującej obowiązek podatkowy będzie prostsze dla MŚP, a trudniejsze dla dużych podmiotów. Reasumując w tym aspekcie, można jedynie postulować uproszczenie systemu dla wszystkich podatników (co w przypadku podatku od towarów i usług wiązałoby się nawet z tak radykalnym rozwiązaniem jak jego całkowite zniesienie). Pozostawiając taki postulat jako zawsze aktualny i godny rozważenia, należy stwierdzić, że założeniem niniejszego opracowania nie było proponowanie rozwiązań w zakresie upraszczania systemu podatkowego, prawa podatkowego czy przepisów podatkowych w całości, ale tylko w tej części, która dotyczy sektora MŚP. To prowadzi ponownie do wniosku, że w pierwszej kolejności należy raczej szukać takich zmian w przepisach podatkowych, które zmierzają do łagodzenia obciążeń administracyjnych, w szczególności właśnie dla MŚP.

Następny czynnik powodujący powstawanie kosztów to nieadekwatne obowiązki administracyjne, które są uchwalane z ostrożności. Taka praktyka ustawodawcza wiąże się z tym, że po pierwsze, projektodawca przyjmuje często niepisane założenie, że każdy podatnik to potencjalny oszust podatkowy. Po drugie, uznaje, że łatwiej kontrolować prawidłowość wypełniania obowiązków podatkowych (rozumianych jako fiskalnych), gdy ilość obowiązków proceduralnych (np. szczegółowość ewidencji podatkowej) jest większa. Jest to wynik nieformalnej zasady, ale wykształconej przez lata – prymatu wartości fiskalnych nad sferą praw podmiotowych podatnika. W tym obszarze można dokonać najwięcej skutecznych zmian.

12 Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa Dz. U. z 2012 r. poz. 749 z późn. zm.

13 Obok reformy prawa podatkowego, rozumianej jako reforma struktury źródeł prawa podatkowego oraz struktur wewnętrznych poszczególnych aktów prawa podatkowego, do przemyślenia jest także reforma języka prawnego używanego w treści tych aktów, polegająca na poprawie stopnia jego zrozumienia dla adresatów prawa. Badania, a nawet praktyczne próby przeformułowania ustawodawstwa podatkowego w duchu „języka powszechnego” (plain meaning), mają obecnie miejsce w krajach anglosaskich. B. Brzeziński. Zagadnienie Reformy Prawa Podatkowego. System Prawa Finansowego Tom. III (red. L. Eteł). s. 489. Warszawa 2010.

Jak już wspomniano, jednym ze źródeł nakładania nadmiernych obowiązków administracyjnych jest zasada nieufności państwa do obywateli, która nie ma charakteru normatywnego. Z pewnością nie zawsze i nie wszyscy decydenci hołdują tej zasadzie jako naczelnej w toku procesu legislacyjnego. Można więc konfrontować tę systemową nieufność z innymi zasadami prawa podatkowego jak choćby z zasadą taniości. Doświadczenie polskie pokazuje przy tym, że jeżeli dana grupa podatników generuje potencjalnie niewielkie przychody do budżetu państwa – może ona liczyć na pewne przywileje proceduralne.

Ostatnią przyczyną powodującą konieczność ponoszenia znaczących kosztów przestrzegania przepisów są regulacje dotyczące płatności. Przyczyna ta stanowi specyficzną kategorię, albowiem z jednej strony należy do zagadnień stricte fiskalnych, z drugiej – do zagadnień typowo administracyjno-proceduralnych. Wymaga ona odrębnego, autonomicznego potraktowania. W tym obszarze można dokonywać wielu uproszczeń, o ile oczywiście nie naruszają one prognozy bezpieczeństwa finansowego państwa (w znaczeniu utrzymywania właściwego poziomu płynności budżetu państwa). Kwestia dotyczy zarówno ustanawiania dłuższych okresów rozliczeniowych, dłuższych terminów płatności jak i mniejszej ilości zaliczek na podatek płacony w dłuższym okresie rozliczeniowym (np. rocznym). Tu można bez problemów stworzyć dowolne konfiguracje rozwiązań specjalnie przeznaczonych dla MŚP.

1.3. Metody obniżające koszty stosowania przepisów podatkowych dla MŚP

Zgodnie z tym, co określono w poprzednim rozdziale, niektóre ze wskazanych obszarów generujących najwyższe koszty można skutecznie ograniczyć. Są to głównie:

- nieadekwatne obowiązki administracyjne,
- bezwzględne terminy płatności podatkowych oraz ich ilość.

Ponadto pewne działania można podejmować, aczkolwiek z mniejszym skutkiem, w kierunku zmniejszenia ilości zmian przepisów podatkowych.

Działania podejmowane w powyższych obszarach albo powinny prowadzić bezpośrednio do zmniejszenia kosztów proceduralnych (ewidencje, sprawozdawczość), albo zmniejszenia ryzyka związanego z błędnym stosowaniem przepisów podatkowych.

Do działań, które mogą obniżyć koszty stosowania przepisów podatkowych, możemy zaliczyć:

1. stabilne i przewidywalne przepisy podatkowe (rozpatrywane jako jeden ze sposobów realizacji zasady „Think Small First” w obszarze podatków);

Zasada „Think Small First” sformułowana przez Komisję Europejską wymaga, aby w procesie legislacyjnym uwzględniano interesy MŚP na bardzo wczesnych etapach postępowania. Celem takiego podejścia jest spowodowanie, aby ustawodawstwo było przyjazne dla sektora MŚP. Istnieje określony katalog narzędzi, które pozwalają sprawdzić, czy zasada jest efektywnie implementowana. Należą do nich m.in.: test MŚP stosowany w odniesieniu do projektów aktów prawnych, szczególne przepisy dla MŚP w celu uniknięcia ich nieproporcjonalnego obciążenia, konsultacji z MŚP projektów aktów prawnych, powołanie stałego pełnomocnika rządu ds. MŚP, zastosowanie jednolitych terminów wejścia w życie aktów prawnych dotyczących MŚP (Common Commencement Dates).

Communication From The Commission To The Council, The European Parliament, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions “Think Small First” A “Small Business Act” for Europe.

-
2. edukacja i informacja podatkowa realizowana przez aparat skarbowy, w szczególności w zakresie zmian w przepisach podatkowych;
 3. urzędowe interpretacje obowiązujących przepisów podatkowych realizowane w możliwie szerokim zakresie;
 4. uproszczone metody rachunkowości podatkowej;
 5. e-deklaracje i e-administracja;
 6. złagodzenie sankcji karnych dla małych przedsiębiorców lub przedsiębiorców rozpoczynających działalność.

Badanie Świadomy Podatnik 2011 r.

Czy uważa Pan/Pani, że proces uchwalania przepisów (w tym podatkowych) w Polsce zapewnia wystarczający udział i wpływ obywateli na obowiązujące prawo?

- **TAK – 13%**
- **NIE – 87%**

Czy czas konsultacji społecznych zmienianych przepisów (aby zapewnić realny udział obywateli w procesie legislacyjnym) powinien wynosić co najmniej:

- **2 tygodnie – 0%**
 - **1 miesiąc – 25%**
 - **1 kwartał – 54%**
 - **pół roku – 21%**
-

I.4. Informacja i edukacja MŚP

Metody informacji i edukacji podatkowej możemy podzielić generalnie na dwa rodzaje:

- metody standardowe polegające na przekazywaniu ogólnych informacji zarówno w zakresie istniejących przepisów jak i zmienianych, przede wszystkim na stronach internetowych administracji oraz w drukowanych materiałach informacyjnych,
- metody specjalne, dedykowane w szczególności dla MŚP (choć nie tylko), takie jak: elektroniczne konta skarbowe, biuletyny elektroniczne, programy księgowo stworzone przez państwo, szkolenia i seminaria.

W większości krajów UE zakres dostarczanej informacji przez administracje podatkowe jest taki sam dla każdego podatnika bez względu na wielkość przedsiębiorstwa.

Niektóre z nich organizują swoje służby podatkowe w ten sposób, aby istniały wydzielone jednostki dedykowane dla określonych grup podatników w tym dla MŚP. Administracje dedykowane dla MŚP mogą w ten sposób realizować więcej inicjatyw edukacyjno-informacyjnych (mają więcej urzędników realizujących działania edukacyjne niż kontrolne).

Główne kanały informacyjne administracji podatkowej realizowane są poprzez broszury oraz strony internetowe. W niektórych krajach za pośrednictwem poczty elektronicznej przysyłane są alerty o terminach płatności lub terminach złożenia deklaracji.

Strony internetowe administracji podatkowych w większości krajów UE zawierają kompletną bezpłatną informację o systemie podatkowym i przepisach podatkowych.

W niektórych krajach bazy danych zawierają też informacje o orzecznictwie sądowym (nie trzeba poszukiwać odrębnych baz danych prowadzonych przez sądy czy trybunały).

Stosowane są też dodatkowe narzędzia, np. w Belgii dostępne są kursy internetowe, w których oprócz wykładu teoretycznego są prezentowane praktyczne przykłady stosowania przepisów. W wielu krajach istnieją też telefoniczne biura obsługi klienta (call-center), gdzie podatnicy mogą uzyskać odpowiedź na mniej skomplikowane pytania.

Realizowane są też specjalne programy informacyjne dla nowych podatników.

W Irlandii nowy przedsiębiorca może poprosić o bezpośrednie spotkanie z urzędnikiem skarbowym (tzw. *New Business visit*). W Szwecji odbywają się bezpłatne szkolenia i seminaria dla nowych podatników.

Szczególne działania podejmowania są w przypadku zmian w przepisach podatkowych. W niemal wszystkich krajach UE Internet jest najbardziej powszechnym narzędziem rozpowszechniania informacji o zmianach podatkowych. Ponadto, w niektórych krajach realizowane są seminaria i szkolenia (Dania, Estonia, Litwa, Hiszpania i Szwecja) lub wideokonferencje (Włochy) do informowania o zmianach podatkowych. Dania wprowadziła również możliwość zapisania się do subskrypcji biuletynu elektronicznego (także poprzez profil użytkownika).

Badanie Świadomy Podatnik 2011 r.

Skąd pozyskują Państwo wiedzę odnośnie zmian przepisów?

- **Z prasy codziennej – 30%**
 - **Z prasy specjalistycznej – 46%**
 - **Z serwisów urzędowych (np. biuletyn informacji publicznej MF) – 9%**
 - **Ze stron Sejmu RP i Senatu RP – 15%**
 - **inne – 0%**
-

W Polsce w ostatnich latach znacząco poprawiła się ilość dostępnych informacji na temat systemu podatkowego i przepisów podatkowych. Jest to wynikiem stworzenia i rozbudowy portali internetowych w szczególności portalu Ministerstwa Finansów www.finanse.mf.gov.pl. W urzędach skarbowych dostępne są drukowane broszury oraz call center Krajowej Informacji Podatkowej. Realizowane są też bezpłatne szkolenia, choć nie jest to działalność prowadzona na szeroką skalę i w sposób systemowy.

Polska administracja nie stosuje jednak specjalnych środków dla sektora MŚP, choć polska ustawa o swobodzie działalności gospodarczej¹⁴ nakazuje organom państwowym jego wspieranie.

¹⁴ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 z późn. zm).

Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej

(...)

Art. 8 ust. 1. Organy administracji publicznej wspierają rozwój przedsiębiorczości, tworząc korzystne warunki do podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej, w szczególności wspierają mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

(...)

Art. 103 Państwo stwarza, z poszanowaniem zasad równości i konkurencji, korzystne warunki dla funkcjonowania i rozwoju mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, w szczególności przez:

1. inicjowanie zmian stanu prawnego sprzyjających rozwojowi mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, w tym dotyczących dostępu do środków finansowych pochodzących z kredytów i pożyczek oraz poręczeń kredytowych;
2. wspieranie instytucji umożliwiających finansowanie działalności gospodarczej na dogodnych warunkach w ramach realizowanych programów rządowych;
3. wyrównywanie warunków wykonywania działalności gospodarczej ze względu na obciążenia publicznoprawne;
4. ułatwianie dostępu do informacji, szkoleń oraz doradztwa;
5. wspieranie instytucji i organizacji działających na rzecz przedsiębiorców;
6. promowanie współpracy mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców z innymi przedsiębiorcami polskimi i zagranicznymi.

I.5. Uproszczone systemy ewidencyjne i rozliczeniowe

Złożoność procedur podatkowych może być zmniejszona poprzez zastosowanie środków specjalnych w postaci możliwości stosowania przez określone grupy podatników np. MŚP – uproszczonych systemów księgowych i ewidencyjnych dla celów podatkowych.

Do podstawowych uproszczonych metod w podatku dochodowym należą:

- ryczałt obliczony na podstawie wskaźników innych niż przychód i koszt,
- podatek proporcjonalny liczony od przychodów,
- podatek proporcjonalny liczony od przychodów z uwzględnieniem ograniczonej ilości kosztów,
- zryczałtowane (kwotowe lub procentowe) koszty uzyskania przychodów,
- metoda kasowa,
- uproszczona amortyzacja,
- mniejsza ilość deklaracji i zeznań podatkowych.

Metody te stosowane są w różnym zakresie w różnych krajach UE przede wszystkim do osób fizycznych. Upraszczenie systemów ewidencyjnych w prawie krajowym jest znacznie utrudnione w przypadku spółek kapitałowych nawet bardzo małych, ze względu na obowiązki sprawozdawcze wynikające z IV dyrektywy¹⁵.

15 4th Company Law Directive (Directive 78/660/EEC). Dyrektywa określa obowiązek sporządzania sprawozdań finansowych przez spółki; zawiera: przepisy ogólne o częściach składowych sprawozdania finansowego (bilans, rachunek zysków i strat, informacja dodatkowa) oraz układzie bilansu (dwa warianty do wyboru) z omówieniem niektórych pozycji; układ rachunku zysków i strat (dwa warianty w dwóch wersjach do wyboru) z omówieniem niektórych pozycji; treść informacji dodatkowej oraz sprawozdania z działalności.

Przykłady dotyczące podatku dochodowego w krajach UE:

W Belgii stosuje się uproszczoną metodę kalkulacji podstawy opodatkowania (zbliżoną do polskiej karty podatkowej). W metodzie tej podstawę opodatkowania określa się w oparciu o inne czynniki niż dane finansowe dotyczące sprzedaży i zakupów. Belgijska administracja podatkowa zawiera z właściwymi przedstawicielami biznesu układy zbiorowe (np. piekarnie, sklepy spożywcze, rzeźnicy, farmaceuci, bary, salony fryzjerskie). Szacowanie podstawy opodatkowania opiera się na prostych wskaźnikach, które są miarodajne do oszacowania zysku. Na przykład dla piekarzy zysk szacuje się na podstawie zakupionej ilości mąki, dla rzeźni – waga zakupionego mięsa. System jest stosowany na zasadzie dobrowolności.

W Czechach istnieje system ryczałtowych kosztów uzyskania przychodów. Ryczałt wynosi 50% dochodu brutto (dla niektórych branż takich jak rolnictwo nawet 80%). Inne rozwiązanie to szacowanie dochodu na początku okresu podatkowego. Metoda ta jest dostępna, co do zasady, dla osób fizycznych niezatrudniających innych osób, a roczny dochód nie przekracza określonego progu. Dochód szacowany jest na podstawie decyzji wydawanej w następstwie wniosku podatnika.

Szczególnie ciekawym rozwiązaniem jest stosowanie procentowych norm ryczałtowych dotyczących wydatków, które są użyte zarówno dla celów prywatnych i biznesowych. Albo też potraktowanie tych wydatków jako te, które w 100% obniżają przychód z działalności gospodarczej, ale w części określonej procentową stawką ryczałtową są opodatkowane jako dochód osobisty.

Typowym przykładem jest prywatne użytkowanie samochodu służbowego. Opodatkowanie prywatnego użytku samochodu obliczane jest w wielu krajach poprzez zastosowanie stawki podatku ryczałtowanej części wartości samochodu (włącznie z kosztami konserwacji i napraw).

Inne rozwiązania są stosowane w przypadku nowo powstających podmiotów. W Hiszpanii nowo powstające podmioty w całości uwzględniają wydatki inwestycyjne do kosztów uzyskania przychodów do momentu, aż podmiot zacznie osiągać zysk.

Rozwiązania w zakresie wydatków inwestycyjnych nie tylko stosowane są w przypadku nowych podmiotów. Dotyczy to zarówno możliwości jednorazowego zaliczenia w koszty uzyskania przychodów wydatku inwestycyjnego lub znacznej jego części (np. 50%). Do uproszczeń należy zaliczyć także możliwość elastycznego stosowania stawek amortyzacyjnych, zarówno w opcji wyboru określonej stawki na cały okres amortyzacji jak i możliwości zmiany stawek w trakcie okresu.

W Polsce obowiązuje rozbudowany system regulacji w zakresie uproszczonych metod rachunkowych.

1.6. Elektroniczne postępowanie i płatności

Elektroniczne składanie osobistych deklaracji podatkowych jest możliwe praktycznie we wszystkich krajach UE.

Systemy e-deklaracji są różnorodne. Przede wszystkim można je podzielić na takie, które składa się z wykorzystaniem podpisu kwalifikowanego oraz takie, w których deklaracje składane są z wykorzystaniem danych autoryzujących. W Polsce istnieje możliwość składania deklaracji w obydwu trybach (ilość deklaracji, które mogą być składane bez kwalifikowanego podpisu ulega ciągłemu zwiększeniu).

System e-deklaracji może też występować w ramach zintegrowanego systemu informatycznego, z którego korzysta podatnik dla celów ewidencyjnych. Takie rozwiązanie jest o wiele rzadziej spotykane.

Kolejnym rozwiązaniem postulowanym i planowanym do wdrożenia w krajach UE są elektroniczne konta podatkowe, do których podatnicy mieliby dostęp przez internet.

Możliwość łączenia oprogramowania księgowego ze zgłoszeniem elektronicznym jest najczęściej występującym postulatem w obszarze e-deklaracji. Rozwiązania o zbliżonym charakterze funkcjonują w Austrii (e-bilans) czy Malcie (TIFD).

Liczba płatności dokonywanych przez MŚP również może mieć wpływ na ich obciążenie administracyjne. Możliwe jest zarówno ograniczanie okresów płatności (kwartalne, roczne) jak i wprowadzanie progów wartościowych w zakresie dochodu uzyskiwanego w ciągu roku, których przekroczenie powoduje konieczność zapłaty zaliczki na podatek.

Kwestie płatności można rozpatrywać łącznie z zagadnieniem deklaracji/zeznań podatkowych lub odrębnie. Deklaracje i zeznania podatkowe to obciążenie stricte administracyjne, płatności (w tym płatności zaliczkowe) to kwestia administracyjno-fiskalna.

Liczba rozliczeń w krajach UE waha się od 1 do 12 razy w roku. W większości krajów nie obowiązują rozwiązania pozwalające na niedokonywanie płatności w trakcie roku, jeżeli wysokość należnego podatku (zaliczek na podatek) nie przekracza określonej wartości.

Kolejne ułatwienie w zakresie płatności to możliwość odformalizowanego potrącania należności podatkowych i zwrotów, nawet jeżeli dotyczą innych podatków, jak i również wtedy gdy dotyczą różnych danin publicznych. Takie rozwiązania występują we Włoszech i w Szwecji.

Swobodzie w zakresie płatności sprzyjają elektroniczne konta podatkowe. W Szwecji istnieje Ujednoczony Osobisty Rachunek, na którym dokonywane są płatności z tytułu wszystkich podatków. Każdy podatnik może sprawdzić saldo swojego rachunku, a także odtworzyć historię transakcji.

Polska w ramach programu e-Podatki rozwija zarówno e-deklaracje jak i inne instrumenty wspomagające rozliczenia podatnika z fiskusem¹⁶.

1.7. Interpretacja przepisów podatkowych i orzeczeń

Pisemne interpretacje przepisów podatkowych potwierdzające prawidłowość planowego przez podatnika rozliczenia stanowi standard w krajach UE. Zakres przedmiotowy, podmiotowy, koszty uzyskania oraz moc prawna interpretacji jest różna.

Polska należy do liderów w tej dziedzinie. Mamy rozwinięty i otwarty system udzielania interpretacji (szeroki zakres podmiotowy i przedmiotowy) i relatywnie tani (opłata za wnioski wynosi 40 zł). Zastosowanie się do interpretacji nie może szkodzić podatnikowi.

16 Działania Programu obejmują następujące obszary zmian:

1. scentralizowana rejestracja,
2. elektroniczna wymiana danych z otoczeniem administracji podatkowej,
3. uproszczone rozliczanie podatku dochodowego od osób fizycznych (poprzez przejęcie obowiązków podatkowych grupy pracowników przez pracodawcę),
4. udostępnianie usług drogą elektroniczną (między innymi elektroniczne deklaracje),
5. rozliczenia z podatnikami, budżetem centralnym, budżetami samorządowymi oraz elementy windykacji,
6. zarządzanie sprawami,
7. wymiar i zarządzanie ryzykiem,
8. zarządzanie zaległościami podatkowymi.

Program e-Podatki; Założenia Programu. Wersja 2.03. Ministerstwo Finansów

Wnioski o wydanie interpretacji wymagają jednak profesjonalnego wsparcia, tym samym koszt ich sporządzenia jest znacznie wyższy niż tylko opłata za wniosek. Może być to przyczyną, że MŚP nie zawsze korzystają z tej możliwości.

W Polsce możliwe jest również wydawanie na wniosek tzw. interpretacji ogólnych. Takie interpretacje są szczególnie korzystne dla MŚP, które nie korzystają w szerokim zakresie z interpretacji indywidualnych (istnieje często wyrażana obawa, że złożenie wniosku o wydanie interpretacji skutkować będzie kontrolą ze strony organu), dlatego też wielu podatników z sektora MŚP oczekuje wydania interpretacji ogólnej.

Przesłanki wydawania ogólnych interpretacji na wniosek są zbyt wąskie i instytucja ta potencjalnie bardzo pożyteczna dla MŚP niestety nie jest w pełni wykorzystywana. Istnieje obiektywna potrzeba poszerzenia zakresu przesłanek wydawania interpretacji ogólnych w przypadku sprzeczności pomiędzy orzecznictwem organów a orzecznictwem sądowym, jak i w ramach orzecznictwa sądowego. Ponadto wydaje się, że interpretacja ogólna powinna być stosowana w sytuacji, w której jeszcze nie można jednoznacznie stwierdzić rozbieżności interpretacyjnych, ale waga przepisu i jego znaczenie oraz niejasność lub zawilość powodują, że kwestia rozstrzygnięcia wątpliwości związanych z treścią normy prawno-podatkowej byłaby ważna dla poczucia pewności i bezpieczeństwa podatników. Taka sytuacja występuje często, gdy mamy do czynienia z nowelizacjami ustaw podatkowych.

Następna kwestia, którą można wskazać jako wadę obecnej instytucji, to brak możliwości formalnej kontroli treści interpretacji ogólnych. O ile w przypadku interpretacji indywidualnej istnieje możliwość jej skarżenia do sądu administracyjnego, o tyle w przypadku interpretacji ogólnej takiej możliwości nie ma¹⁷.

Badanie Świadomy Podatnik 2011 r.

Czy Państwa zdaniem w orzecznictwie organów podatkowych często występują rozbieżności interpretacyjne?

- **TAK – 100%**
- **NIE – 0%**

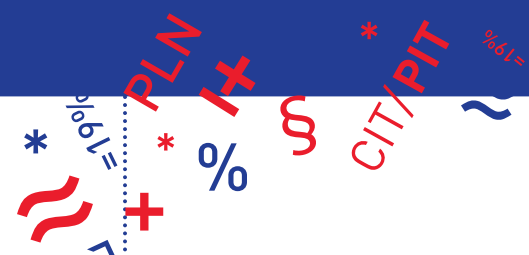
Minister Finansów dla zapewnienia jednolitego stosowania prawa podatkowego przez organy podatkowe może wydawać interpretacje ogólne. Od początku połowy 2007 r. Minister Finansów wydał 25 takich interpretacji. Czy Państwa zdaniem ilość ta jest wystarczająca?

- **TAK – 0%**
 - **NIE – 100%**
-

I.8. Procedury karne i karno-administracyjne

Procedury karne są bardzo podobne we wszystkich krajach. Zasadą jest, że opóźnienia w płatnościach lub złożeniu deklaracji są penalizowane na gruncie prawa administracyjnego albo karnego. Przy czym wielkość przedsiębiorstwa nie jest brana pod uwagę przy ustalaniu wysokości grzywny lub kary.

¹⁷ R. Iniewski, Ustawa o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców – nowelizacja 22 ustaw, „Przegląd Podatkowy”, 10/2011.

Istnieją jednak kraje, w których nowych podatników de facto traktuje się „łagodniej” przez pewien okres czasu. Taki „nowy” podatnik jest objęty specjalnym nadzorem (opieką) ze strony aparatu skarbowego. W tym próbnym okresie wobec podatnika prowadzone są działania kontrolno-edukacyjne, które mają minimalizować naruszenia przepisów podatkowych i eliminować całkowicie ryzyko objęcia sankcją karną. Takie rozwiązania były wprowadzane w Szwecji, gdzie w okresie 2-3 pierwszych lat działalności podatnicy byli objęci szczególną pomocą specjalnych jednostek służb skarbowych. W ramach tego statusu podatnik szwedzki mógł zażądać specjalnego spotkania z urzędnikiem skarbowym w celu omówienia jego sytuacji prawno-podatkowej.

Podobne podejście jest realizowane w Finlandii, Wielkiej Brytanii, Holandii, a poza Unią Europejską np. w Stanach Zjednoczonych. Przy czym należy zauważyć, że to szczególne podejście do MŚP stanowi element nowej koncepcji podejścia do podatnika a mianowicie tzw. idei pogłębionej współpracy (*enhanced cooperation*). Idea ta wyraża się w ograniczaniu relacji o charakterze represyjnym czy sankcyjnym na rzecz relacji zakładających wzajemne zaufanie, otwartość we wzajemnej komunikacji, transparentność działania obydwu stron oraz tolerancję organów dla mniej znaczących uchybień podatkowych¹⁸.

Badanie Świadomy Podatnik 2011 r.

Czy Państwa zdaniem podatnicy są w Polsce objęci wystarczającą ochroną?

- **TAK – 0%**
- **NIE – 100%**

W jaki sposób, na podstawie własnych doświadczeń, oceniacie Państwo respektowanie praw podatnika przez pracowników organów podatkowych oraz organów kontroli skarbowej?

- **Pozytywnie (pracownicy organów zawsze dokładają starań, by prawa podatnika były przestrzegane) – 0%**
- **Zadowolająco (pracownicy organów przeważnie dokładają starań, by prawa podatnika były przestrzegane) – 31%**
- **Niezadowolająco (pracownicy organów przeważnie nie dokładają starań, by prawa podatnika były przestrzegane) – 69%**
- **Negatywnie (pracownicy organów nigdy nie dokładają starań, by prawa podatnika były przestrzegane) – 0%**

Czy znacie Państwo z własnego doświadczenia albo z doświadczenia znanych Państwu osób przypadki rażącego naruszenia praw podatnika?

- **TAK – 81%**
 - **NIE – 19%**
-

¹⁸ Kwartał po ogłoszeniu Deklaracji Praw Podatnika – i co dalej. Wywiad z prof. dr hab. Bogumiłem Brzezińskim przeprowadzony przez B.Chanowską – Dymłań, Prawo i Podatki 2011, nr 9/2011, s. 4.

2. Główne obszary podatkowe stwarzające trudności MŚP w Polsce

2.1. Problemy w podatku od towarów i usług

Badanie Świadomy Podatnik 2011 r.

Czy oczekivaliby Państwo większej ilości uproszczeń w VAT dla grupy przedsiębiorców MŚP?

- **TAK – 57%**
- **NIE – 43%**

Jeżeli zaznaczyli Państwo odpowiedź TAK, proszę wskazać ewentualne propozycje. (wybrane zostały powtarzające się postulaty)

- **ustalenie jednolitych i przejrzystych zasad odliczeń VAT od paliwa i samochodów;**
- **ustalenie jednolitego momentu powstania obowiązku podatkowego;**
- **wprowadzenie metody kasowej rozliczania VAT;**

Czy oczekivaliby Państwo wprowadzenia możliwości rozliczania VAT wg jednej zasady dotyczącej momentu powstania obowiązku podatkowego czy terminu realizacji prawa do odliczenia podatku naliczonego, zamiast licznych szczególnych momentów powstania obowiązku podatkowego?

- **TAK – 100%**
- **NIE – 0%**

Czy próg zwolnienia podmiotowego dla małych podatników (obecnie 150 tys. zł):

- **jest zbyt wysoki – 0%**
- **jest wystarczający – 57%**
- **powinien być podwyższony do:**
 - a. 200 000 zł – 22%**
 - b. 300 000 zł – 17%**
 - c. wyższy – 4%**

Czy zasady rozliczania podatku naliczonego proporcją są wystarczająco jasne dla Pana/Pani?

- **TAK – 21%**
 - **NIE – 79%**
-

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Ocena trudności stosowania poszczególnych zakresów ustawy o podatku od towarów i usług w skali od 1 do 10 (10 pkt. - najtrudniejsze).

Zagadnienie	Średnia ocena
korekta (art. 91 ustawy o podatku od towarów i usług); zbycie składników majątku przed upływem okresu dokonywania korekty	8,54
świadczenia usług transgranicznych; określenie miejsca świadczenia usług	7,90
refakturowanie	7,76
moment powstania obowiązku podatkowego	7,48
nieodpłatne przekazania towarów/ usług	7,43
WNT	5,30
WDT	5,25
realizacja prawa do obniżenia podatku należnego o naliczony	5,13
zasady wystawiania faktur	4,76
stosowanie kas rejestrujących	4,73
działanie w charakterze podatnika przez podmioty nieprowadzące statutowo działalności gospodarczej jako działalności podstawowej (np. stowarzyszenia, fundacje, gminy)	4,31
stosowanie stawek obniżonych	4,00
stosowanie zwolnień	3,78

Uproszczenia w podatku od towarów i usług są wskazywane przez większość ankietowanych podatników jako pożądane. Bez wątplenia należy uznać, że konstrukcja podatku od towarów i usług nie stanowi podstawy, na której można formułować proste przepisy. Więcej, konstrukcja ta (w odniesieniu do prawa do odliczenia podatku naliczonego) sprzyja oszustwom podatkowym, co z kolei skutkuje często albo rozbudowaną kazuistyką, albo nadmiernymi obowiązkami proceduralnym, które dla MŚP generują znaczące koszty. Dlatego też, przy takich założeniach konstrukcyjnych nie można oczekiwać radykalnego uproszczenia przepisów o podatku do towarów i usług. Należy też zwrócić uwagę, że wskazane powyżej wyniki badań potwierdzają świadomość podatników, że takie radykalne uproszczenie nie jest możliwe (za zmianami jest trochę ponad 50% ankietowanych).

Niemniej jednak głosów większości podatników nie należy bagatelizować. Podatnicy oczekują uproszczenia przepisów, które sprawiają najwięcej problemów interpretacyjnych, czyli tych napisanych niejasnym językiem. Sztandarowym przykładem są tu, niezmiennie od lat, rozwiązania w zakresie opodatkowania samochodów. Inny problem, którego próba rozwiązania została podjęta ostatnio przez ustawodawcę, to

wielość momentów powstania obowiązku podatkowego¹⁹. Jako niejasne przepisy wskazywane są również te, które muszą stosować podatnicy świadczący równolegle usługi zwolnione i opodatkowane. Potwierdzają to również badania projektowe z 2012 r., gdzie za najtrudniejsze podatnicy uznają rozliczanie podatku przy zastosowaniu proporcji. Wskazują również na sytuację zbycia składników majątku w trakcie okresu korekty.

Kolejnym najtrudniejszym rozwiązaniem wskazywanym przez podatników jest rozliczanie świadczeń transgranicznych, ze szczególnym uwzględnieniem określenia miejsca, świadczenia usług, na co bez wątpienia wpływa ilość szczególnych zasad określania miejsca świadczenia usługi ze względu na jej rodzaj oraz podmiot, na którego rzecz dana usługa jest świadczona. Podobne trudności sprawiają zasady rozliczeń WD i WNT.

Inną grupą zagadnień, na którą należy zwrócić uwagę, to kwestia nieodpłatnych wydań towarów i nieodpłatnego świadczenia usług.

Najniższa wartość punktowa w badaniu z 2012 r. to 3,78, co oznacza, iż podatek od towarów i usług jest nadal postrzegany jako podatek trudny w rozliczaniu, z którego rozliczaniem wiąże się znaczące ryzyko finansowe.

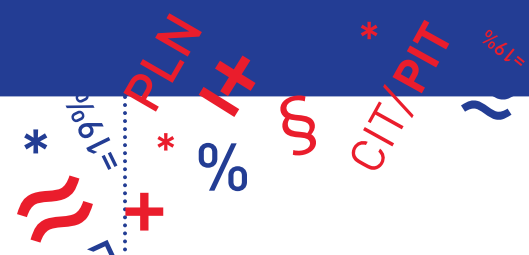
Podatnicy oprócz problemów stricte związanych z jakością i czytelnością przepisów wskazują na konieczność zwiększenia progu zwolnienia podmiotowego, ponad obowiązujące obecnie 150 tys. złotych. Jednakże nie jest to postulat powszechny.

Zagadnienia, w których najczęściej były zgłaszane zapytania o bezpłatną pomoc prawną w projekcie Świadomy Podatnik.

Podatek od towarów i usług

1. Zwolnienie z VAT dla usług szkoleniowych finansowanych ze środków publicznych; czy finansowanie środkami publicznymi dotyczy wyłącznie spółki realizującej projekt (beneficjenta), czy ma zastosowanie szersze, obejmujące zleceniobiorców.
2. Zwolnienia w podatku od towarów i usług, zwolnienie z mocy prawa w przypadku rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej, kwestia ustalenia momentu, w którym następuje utrata zwolnienia, skutki utraty zwolnienia w podatku VAT.
3. Miejsce świadczenia usług; w jakim kraju będą odprowadzane podatki związane z prowadzoną działalnością?
4. Możliwość odliczenia podatku naliczonego od zakupów dokonanych przed rejestracją.
5. Opodatkowanie usług transportowych na rzecz kontrahentów zagranicznych.
6. Opodatkowanie działań promocyjnych (wydanie towaru poniżej ceny zakupu, bez wynagrodzenia). Wymiana towarów niepełnowartościowych na pozbawione wad. Mechanizmy promujące dystrybucję produktów (mechanizm kompensacyjny).
7. Sprzedaż nieruchomości.

¹⁹ Ustawa o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw z dnia 7 grudnia 2012r., Dz. U. z 2013r. poz. 35, która wchodzi w życie od 1 stycznia 2014r. (w zakresie przepisów dotyczących momentu powstania obowiązku podatkowego).

Istotnych wniosków nie można wyciągnąć na podstawie analizy zgłoszeń problemów podatkowych. Podatnicy zgłaszali bardzo różne zagadnienia. Powtarzalność zagadnień wskazanych powyżej nie miała charakteru istotnego. Nie można mówić zatem o jakiejś dominującej grupie zagadnień. Niemniej analiza zgłoszeń częściowo potwierdza wyniki wcześniejszych badań. Wśród zagadnień sprawiających największe problemy są po pierwsze, kwestie rozliczeń transgranicznych, a po drugie, kwestie wydań nieodpłatnych towarów, tym razem w specyficznym i po części szerszym kontekście realizacji działań promocyjnych.

Sprzeczności występują natomiast w obszarze zwolnień. W badaniach ankietowych kwestia stosowania zwolnień była oceniana jako łatwa w stosowaniu. Wśród pytań natomiast kwestie zwolnień były relatywnie najczęściej podnoszone. Być może wynika to ze zbyt ogólnego sformułowania pytania dotyczącego zwolnień, bez sprecyzowania, jakich zwolnień to dotyczy (przedmiotowych, podmiotowych).

2.2. Problemy w podatku dochodowym

Zagadnienia, w których najczęściej były zgłaszane zapytania, o bezpłatną pomoc prawną w projekcie Świadomy Podatnik.

Podatek dochodowy

1. Podatkowe skutki objęcia udziałów w zamian za aport w innej postaci niż przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część.
2. Możliwość zastosowania podwyższonych kosztów uzyskania przychodów u pracowników z tytułu przeniesienia praw autorskich.
3. Opodatkowanie świadczeń pracowniczych (samochody, telefony).
4. Usługi świadczone przez przedsiębiorców zagranicznych a kwestia rozliczenia podatku w Polsce, kwestia powstania zakładu w związku ze świadczonymi usługami, podatek u źródła.

W zakresie podatku dochodowego nie przeprowadzono tak jak w przypadku podatku od towarów i usług porównywalnych badań. Na podstawie analizy zgłaszanych problemów należy stwierdzić, podobnie jak w przypadku podatku od towarów i usług, że podatnicy zgłaszali bardzo różne zagadnienia, a powtarzalność zagadnień wskazanych powyżej nie miała charakteru istotnego.

Nie można zatem w przypadku podatku dochodowego sformułować pewnych wniosków. Należy oczywiście zwrócić uwagę, że podobnie jak w przypadku podatku od towarów i usług problemy sprawiają kwestie rozliczeń transgranicznych. Zapytanie dotyczące podwyższonych kosztów i objęcia udziałów za aport wiążą się bardziej z chęcią pozyskania przez podatników wiedzy optymalizacyjnej. Natomiast kwestia opodatkowania świadczeń pozapłaćowych jest zagadnieniem obiektywnie sprawiającym problemy podatkowe od lat, z uwagi na brak precyzyjnych regulacji w tym zakresie.

3. Rozwiązania dedykowane MŚP w polskim systemie podatkowym

3.1. Definicje MŚP w polskich przepisach podatkowych

Podstawową definicję systemową MŚP zawierają przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Zgodnie z art. 104 – 106 tej ustawy:

za mikroprzedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:

1. zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników, oraz
2. osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 2 milionów euro lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 2 milionów euro.

za małego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:

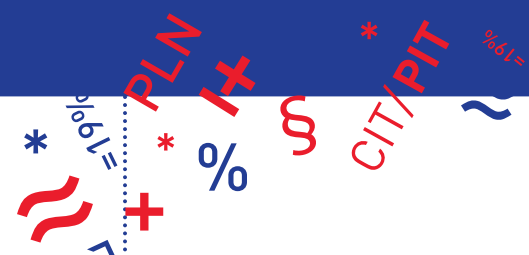
1. zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz
2. osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 10 milionów euro lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 10 milionów euro.

za średniego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:

1. zatrudniał średniorocznie mniej niż 250 pracowników oraz
2. osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 50 milionów euro lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 43 milionów euro.

Powyższa definicja nawiązuje do definicji MŚP określonej w Załączniku I Rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych)²⁰ W Rozporządzeniu określa się również dodatkowe kryteria uznania danego przedsiębiorstwa za MŚP poprzez definiowanie przedsiębiorstw powiązanych branż pod uwagę przy obliczaniu pułapu zatrudnienia i pułapu finansowego, dlatego definicja z Rozporządzenia w praktyce jest węższa od tej z ustawy.

20 Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) (Dz.U. UE L 214 z 09 sierpnia 2008, str. 3).

Rozporządzenie zostało uchwalone w celu definiowania zakresu dopuszczalnej pomocy publicznej, a zatem definicja MŚP z Rozporządzenia ma szerokie implikacje w zakresie norm prawnych określających zasady prowadzenia działalności gospodarczej.

Natomiast definicja z ustawy o swobodzie działalności gospodarczej ma niewielkie samodzielne znaczenie normatywne (w zasadzie w ustawie używa się tylko dla określania ograniczeń czasu trwania kontroli). Tak więc o ile odrębny akt prawny nie odwołuje się do tej definicji, sama definicja w ramach ustawy nie kreuje żadnych norm prawnych.

Przepisy podatkowe rzadko jednak odwołują się powyżej wskazanych definicji MŚP. Prawo podatkowe często autonomicznie podchodzi do definiowania podmiotów, którym przyznaje się określone preferencje podatkowe ze względu na niewielki rozmiar prowadzonej działalności.

Najbardziej znaczące dla systemu podatkowego uniwersalne definicje przedsiębiorców prowadzących działalność w niewielkim rozmiarze wprowadza: ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych oraz ustawa o podatku od towarów i usług.

Definicja wg ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 5a p. 20 ustawy) oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (art. 4a p. 10).

Mały podatnik to podatnik, u którego wartość przychodu ze sprzedaży (wraz z kwotą należnego podatku od towarów i usług) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 1 200 000 euro; przeliczenia kwot wyrażonych w euro dokonuje się według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy października poprzedniego roku podatkowego, w zaokrągleniu do 1 000 zł.

Definicja wg ustawy o podatku od towarów i usług (art. 2 p. 25 ustawy).

Mały podatnik – rozumie się przez to podatnika podatku od towarów i usług:

- a. u którego wartość sprzedaży (wraz z kwotą podatku) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 1 200 000 euro,
- b. prowadzącego przedsiębiorstwo maklerskie, zarządzającego funduszami inwestycyjnymi, będącego agentem, zleceniobiorcą lub inną osobą świadczącą usługi o podobnym charakterze, z wyjątkiem komisu – jeżeli kwota prowizji lub innych postaci wynagrodzenia za wykonane usługi (wraz z kwotą podatku) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 45 000 euro,

Przeliczenia kwot wyrażonych w euro dokonuje się według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy października poprzedniego roku podatkowego, w zaokrągleniu do 1 000 zł.

Jak widać powyżej, definicje dla celów podatku dochodowego i podatku od towarów i usług są niemalże tożsame, choć należy pamiętać, że pojęcie „przychodu” w podatku dochodowym i pojęcie „sprzedaży” w podatku od towarów i usług są inaczej definiowane.

Z powyższych definicji wynika, że „mały podatnik” dla celów podatkowych to pojęcie węższe niż „mały przedsiębiorca”, albowiem odwołuje się do kwoty „1 200 000 euro” przychodu lub sprzedaży wobec

„2 000 000” euro obrotu. Nie każdy więc mikroprzedsiębiorca jest traktowany jako „mały podatnik”. Taką sytuację należy ocenić negatywnie, ponieważ rozbija spójność systemu prawnego, choć z pewnością nie ma praktycznego znaczenia.

Nie wszystkie przepisy podatkowe odwołują się jednak do definicji „małego podatnika” (również w ramach ustaw wprowadzających te definicje). Często próg obrotu (przychodu, sprzedaży) jest określany na innym poziomie lub stosowane są inne kryteria.

3.2. Karta podatkowa

- Podatek dochodowy od osób fizycznych.
- Rozdział 3 ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizycznych²¹.
- Zakres preferencji:

Opłacanie ryczałtu w formie karty podatkowej polega na możliwości wpłacania podatku w kwocie zryczałtowanej, bez obowiązku kalkulacji przychodów i kosztów.

Podatnicy prowadzący działalność opodatkowaną w formie karty podatkowej są zwolnieni z obowiązku prowadzenia ksiąg, składania zeznań podatkowych oraz wpłacania zaliczek na podatek dochodowy. Obowiązani są jedynie wydawać rachunki i faktury stwierdzające sprzedaż wyrobu, towaru lub wykonanie usługi na żądanie klienta, a następnie przechowywać w kolejności numerów kopie tych rachunków i faktur w okresie pięciu lat podatkowych, licząc od końca roku, w którym wystawiono rachunek lub fakturę.

Podatnicy płacą podatek dochodowy w formie karty podatkowej na rachunek urzędu skarbowego pomniejszony o zapłaconą składkę na ubezpieczenie zdrowotne, bez wezwania w terminie do siódmego dnia każdego miesiąca za miesiąc ubiegły, a za grudzień – w terminie do dnia 28 grudnia roku podatkowego.

Po upływie roku podatkowego, w terminie do dnia 31 stycznia, podatnik jest obowiązany złożyć w urzędzie skarbowym roczną deklarację o wysokości składki na ubezpieczenie zdrowotne, zapłaconej i odliczonej od karty podatkowej w poszczególnych miesiącach.

Co do zasady stawki podatku są uzależnione od liczby zatrudnionych pracowników (max 5 dla niektórych rodzajów działalności; dla większości rodzajów max 3 pracowników) oraz od liczby mieszkańców miejscowości, w której prowadzą działalność. W przypadku niektórych rodzajów usług decydujące są inne kryteria (np. ilość miejsc parkingowych w przypadku prowadzenia parkingów).

Przykładowo podatnik świadczący usługi ślusarskie jest zobowiązany odprowadzać miesięczny podatek w wysokości:

w przypadku prowadzenia działalności w miejscowości do 5 tys. mieszkańców:

- gdy nie zatrudnia pracowników – 362 zł,
- gdy zatrudnia 1 pracownika – 627 zł,
- gdy zatrudnia 2 pracowników – 800 zł,
- gdy zatrudnia 3 pracowników – 1003 zł.

21 Ustawa z dnia 20 listopada 1998r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Dz. U. nr 144, poz. 930 z późn. zm.

w przypadku prowadzenia działalności w miejscowości pow. 5 tys. i do 50 tys. mieszkańców:

- gdy nie zatrudnia pracowników – 423 zł,
- gdy zatrudnia 1 pracownika – 678 zł,
- gdy zatrudnia 2 pracowników – 921 zł,
- gdy zatrudnia 3 pracowników – 1046 zł,

w przypadku prowadzenia działalności w miejscowości pow. 50 tys. mieszkańców:

- gdy nie zatrudnia pracowników – 465 zł,
- gdy zatrudnia 1 pracownika – 782 zł,
- gdy zatrudnia 2 pracowników – 1046 zł,
- gdy zatrudnia 3 pracowników – 1278 zł.

Stawki podatku ulegają w pewnych przypadkach podwyższeniu (np. przy zatrudnianiu członków rodziny) lub obniżeniu (np. jeżeli podatnik jest osobą niepełnosprawną).

- Podmioty uprawnione:

Są to osoby fizyczne, które prowadzą działalność:

1. usługową lub wytwórczo-usługową, określoną w części I Tabeli stanowiącej załącznik nr 3 do ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od osób fizycznych (Tabela), w zakresie wymienionym w załączniku nr 4 do ustawy przy zatrudnieniu nieprzekraczającym stanu określonego w Tabeli (95 rodzajów działalności; max. 5 zatrudnionych),
2. usługową w zakresie handlu detalicznego żywnością, napojami, wyrobami tytoniowymi oraz kwiatami, z wyjątkiem napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5% – w warunkach określonych w części II Tabeli,
3. usługową w zakresie handlu detalicznego artykułami nieżywnościowymi – w warunkach określonych w części III Tabeli, z wyjątkiem handlu paliwami silnikowymi, środkami transportu samochodowego, częściami i akcesoriami do pojazdów mechanicznych, ciągnikami rolniczymi i motocyklami oraz z wyjątkiem handlu artykułami nieżywnościowymi objętymi koncesjonowaniem,
4. gastronomiczną – jeżeli nie jest prowadzona sprzedaż napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5% – w warunkach określonych w części IV Tabeli,
5. w zakresie usług transportowych wykonywanych przy użyciu jednego pojazdu – w warunkach określonych w części V Tabeli,
6. w zakresie usług rozrywkowych – w warunkach określonych w części VI Tabeli,
7. w zakresie sprzedaży posiłków domowych w mieszkaniach, jeżeli nie jest prowadzona sprzedaż napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5% – w warunkach określonych w części VII Tabeli,
8. w wolnych zawodach, polegającą na świadczeniu usług w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego – w warunkach określonych w części VIII Tabeli,
9. w wolnych zawodach, polegających na świadczeniu przez lekarzy weterynarii usług weterynaryjnych, w tym również sprzedaż preparatów weterynaryjnych (PKWiU ex 21.10.51.0, ex 21.20.13.0, ex 21.20.21.0 oraz ex 21.20.23.0), w związku ze świadczonymi usługami – w warunkach określonych w części IX Tabeli,

- I0. w zakresie opieki domowej nad dziećmi i osobami chorymi – w warunkach określonych w części X Tabeli,
- II. w zakresie usług edukacyjnych, polegających na udzielaniu lekcji na godziny – w warunkach określonych w części XI Tabeli.

Podatnicy prowadzący działalność określoną w pkt. 1-6 mogą być opodatkowani w formie karty podatkowej również wtedy, gdy działalność ta jest prowadzona w formie spółki cywilnej pod warunkiem, że łączna liczba wspólników oraz zatrudnionych pracowników nie przekracza stanu zatrudnienia określonego w Tabeli.

Podatnicy przy prowadzeniu działalności nie mogą korzystać z usług osób niezatrudnionych przez siebie na podstawie umowy o pracę oraz z usług innych przedsiębiorstw i zakładów, chyba że chodzi o usługi specjalistyczne; nie mogą prowadzić, poza jednym z rodzajów działalności, innej pozarolniczej działalności gospodarczej; małżonek podatnika nie może prowadzić działalności w tym samym zakresie; podatnicy nie mogą wytwarzać wyrobów opodatkowanych akcyzą. Działalność nie może być prowadzona poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Zdaniem przedsiębiorców zasady opłacania podatku w formie karty podatkowej z uwzględnieniem wszystkich ograniczeń podmiotowych i przedmiotowych?

- **są prawidłowe – 56,1%,**
- **nie są prawidłowe – karta powinna być zniesiona – 39,02%,**
- **nie są prawidłowe – warunki stosowania karty podatkowej są nieodpowiednie – 4,88%.**

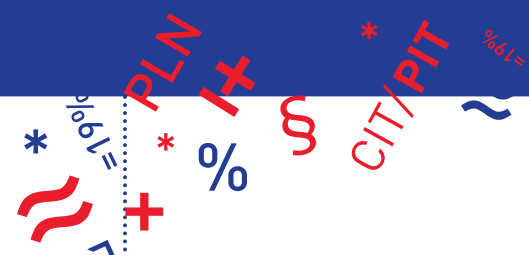
Zdanie tych przedsiębiorców, według których karta powinna być zniesiona:

- **wszyscy podatnicy powinni być opodatkowani wg tych samych reguł, czyli na podstawie dochodu obliczonego jako różnica między przychodem a kosztem uzyskania przychodu (44,44%),**
- **należy rozszerzyć możliwość stosowania ryczałtu ewidencjonowanego zamiast karty (55,56%).**

Najbardziej niekorzystne warunki stosowania karty podatkowej (wg tych przedsiębiorców, którzy uważają, że warunki stosowania karty powinny być zmienione) to:

- **ograniczenia dotyczące zatrudniania pracowników – 25,00%,**
 - **warunek niezatrudniania osób w formie innej niż umowa o pracę – 17,86%,**
 - **zakres przedmiotowy (branże) jest zbyt wąski – 17,86%,**
 - **zbyt wysoki poziom stawek – 14,29%.**
-

Karta podatkowa stanowi sposób rozliczenia, który z jednej strony uznawany jest za niezwykle prosty, z drugiej zaś budzi wątpliwości, co do tego, czy realizuje ona zasadę sprawiedliwości podatkowej. Ponadto konstrukcja karty może sprzyjać oszustwom podatkowym (wystawienie faktury nie ma wpływu na wysokość zobowiązania podatkowego).

Większość podatników dostrzega jednak przede wszystkim walor karty jako maksymalnie uproszczonej formy opodatkowania, uznając przy tym, że powinna ona być przeznaczona dla niewielkiej grupy podatników prowadzących przedsiębiorstwa w mniejszym rozmiarze (czyli w takiej formie, w jakiej ona jest obecnie). Niewielka grupa podatników chciałaby poszerzenia możliwości stosowania karty przede wszystkim poprzez zniesienia ograniczeń związanych z zatrudnieniem.

Należy przyjąć, że karta w takim kształcie, w jakim obecnie obowiązuje, nie stanowi mechanizmu, który efektywnie wspiera rozwój MŚP. Przepisy są „niszowe”, przeznaczone dla podatników nierozwijających się, nieinwestujących, a przy tym osiągających stałą nadwyżkę przychodów nad kosztami.

Karta podatkowa nie sprzyja inwestycjom, gdyż nie umożliwi rozliczenia straty. Nie sprzyja też zwiększaniu zasobów ludzkich w przedsiębiorstwie, ponieważ wzrost zatrudnienia generuje wyższy podatek. Karta jest kazuistyczna, obłożona wieloma warunkami, które w praktyce uniemożliwiają stosowanie tej formy rozliczeń przez większość podatników. Karta nie wyłącza obowiązków w zakresie podatku od towarów i usług. Podatnik więc po przekroczeniu 150 tys. zł. obrotu i tak jest zobowiązany do opłacania podatku od towarów i usług i prowadzenia pełnej ewidencji na potrzeby tego podatku.

Forma ta mogłaby pozostać jako peryferyjny element systemu podatkowego, niemający wpływu na efektywności systemu jako całości, w tym również niewypełniający szczególnej roli wspierającej dla MŚP, przy założeniu, że istnieje pewna grupa podatników, dla których ten mechanizm jest niezbędny. Liczba ta wynosi ok. 100 tys. podatników i z roku na rok na ulega zmniejszeniu²².

Nie można jednak całkowicie zbagatelizować głosu prawie 40% podatników, którzy uznają, że kartę należy znieść, uważając ją za archaiczną i niesprawiedliwą formę opodatkowania. Ponad połowa badanych uważa, że w większym zakresie należy stosować zryczałtowany podatek od przychodów ewidencjonowanych. Podatnicy „na karcie” często są również traktowani jako nieuczciwa konkurencja, która opłaca podatki w wysokości niższej niż pozostali. Zarzut ten trudno ocenić, ponieważ nie istnieją miarodajne badania, które pokazywałyby, jaka wartość podatku zostałaby odprowadzona do budżetu, gdyby podatnicy, będący na karcie podatkowej, płacili klasyczny podatek dochodowy. Wydaje się jednak, że nie powinno się utrzymywać regulacji przeznaczonej dla niewielkiej grupy podatników (100 tys. wobec ponad 2 mln. podatników płacących podatek dochodowy z działalności gospodarczej na ogólnych zasadach oraz ponad 500 tys. podatników opłacających podatek w formie ryczałtu od przychodów)²³, wobec której mogą być kierowane zarzuty o niedotrzymanie zasady sprawiedliwości. Forma ta nie ma ograniczenia referującego do wielkości obrotu, może zatem być stosowana przez podatnika, który osiąga bardzo duże obroty, ale jego działalność mieści się w warunkach określonych w Tabeli oraz w Załączniku nr 4 do ustawy. Nie zatrudnia dużej ilości pracowników, co w konsekwencji prowadzi do płacenia relatywnie niskiego podatku.

Dlatego też docelowo należałoby tę formę opodatkowania usunąć z polskiego systemu podatkowego, chociaż nie oznacza to, że usunięcie powinno nastąpić niezwłocznie. Wydaje się, że lepszym rozwiązaniem byłoby nie dopuszczanie do tej formy opodatkowania nowych podatników, a dotychczasowi powinni móc korzystać z tej formy przez pewien okres, np. 5 lat.

22 „.....Z kolei kartowicze złożyli 95,5 tys. informacji PIT-16A za 2011 r. i 106,9 tys. tych druków za 2010 r. Takie informacje otrzymaliśmy ze wszystkich 16 izb skarbowych.” PIT: Ryczałtowcy chętnie odliczali ulgę na internet. http://serwisy.gazetaprawna.pl/pit/artykuly/600545_pit_ryczaltowcy_chetnie_odliczali_ulge_na_internet.html

23 Dane dotyczące podatników podatku dochodowego i ryczałtu na podstawie informacji Ministerstwa Finansów: INFORMACJA dotycząca rozliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych za 2011 rok; INFORMACJA dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2011 rok.

3.3. Ryczałt ewidencjonowany

- Podatek dochodowy od osób fizycznych.
- Art. 2 ust. 1 pkt 1, art. 6 ust. 4, art. 12 ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym.
- Zakres preferencji:

Możliwość płacenia podatku dochodowego obliczanego jako iloczyn stawki oraz wartości przychodu bez konieczności uwzględniania kosztów. Podatnicy mogą korzystać z niektórych zwolnień określonych w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych.

W zależności od rodzaju działalności wyróżnia się następujące stawki podatkowe: 20%, 17%, 8,5%, 5,5%, 3%.

Podatnicy oraz spółki, których wspólnicy są opodatkowani w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, są obowiązani posiadać i przechowywać dowody zakupu towarów, prowadzić wykaz środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, ewidencję wyposażenia oraz, odrębnie za każdy rok podatkowy, ewidencję przychodów.

- Podmioty uprawnione

Opodatkowaniu ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych podlegają przychody osób fizycznych z pozarolniczej działalności gospodarczej, w tym również, gdy działalność ta jest prowadzona w formie spółki cywilnej osób fizycznych lub spółki jawnej osób fizycznych

Uprawnione do korzystania z ryczałtu są osoby fizyczne, które:

1. w roku poprzedzającym rok podatkowy:
 - a. uzyskały przychody z tej działalności, prowadzonej wyłącznie samodzielnie, w wysokości nieprzekraczającej 150 000 euro, lub
 - b. uzyskały przychody wyłącznie z działalności prowadzonej w formie spółki, a suma przychodów wspólników spółki z tej działalności nie przekroczyła kwoty 150 000 euro,
2. rozpoczną wykonywanie działalności w roku podatkowym i nie korzystają z opodatkowania w formie karty podatkowej bez względu na wysokość przychodów.

Opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych nie mogą stosować podatnicy:

1. opłacający podatek w formie karty podatkowej,
2. korzystający, na podstawie odrębnych przepisów, z okresowego zwolnienia od podatku dochodowego,
3. osiągający w całości lub w części przychody z tytułu:
 - a. prowadzenia aptek,
 - b. działalności w zakresie udzielania pożyczek pod zastaw (prowadzenie lombardów),
 - c. działalności w zakresie kupna i sprzedaży wartości dewizowych,
 - d. prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie wolnych zawodów innych niż lekarzy, lekarzy stomatologów, lekarzy weterynarii, techników dentystycznych, felczerów, położne, pielęgniarki, tłumaczy oraz nauczycieli,
 - e. świadczenia usług wymienionych w załączniku nr 2 do ustawy (58 pozycji),
 - f. działalności w zakresie handlu częściami i akcesoriami do pojazdów mechanicznych,

-
4. wytwarzający wyroby opodatkowane podatkiem akcyzowym, z wyjątkiem wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii.

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Zdaniem przedsiębiorców zasady opłacania podatku w formie ryczału od przychodów ewidencjonowanych z uwzględnieniem wszystkich ograniczeń podmiotowych i przedmiotowych:

- są prawidłowe – **78,05%**,
- nie są prawidłowe – ryczałt powinien być zniesiony – **17,07%**,
- nie są prawidłowe – warunki są nieodpowiednie – **4,88%**.

Ci, którzy uznali, że ryczałt od przychodów powinien być zniesiony, uważają, że wszyscy podatnicy powinni być opodatkowani wg tych samych reguł, czyli na podstawie dochodu obliczonego jako różnica między przychodem a kosztem uzyskania przychodu. Innych powodów nie wskazywano.

Ci, którzy uważają, że zasady ryczału od przychodów należy zmienić, twierdzą że:

- zakres przedmiotowy (branże) jest zbyt wąski (za dużo branż jest wyłączonych z możliwości stosowania ryczału) – **47,06%**,
 - zakres podmiotowy jest zbyt mały (np. powinna istnieć możliwość stosowania ryczału przez spółki z o.o.) – **23,53%**,
 - stawki są za duże – **17,65%**,
 - należy podnieść próg obrotów, który uprawnia do korzystania z ryczału – **15%**.
-

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Konsultacje założeń III Ustawy Deregulacyjnej²⁴

Podwyższenie rocznego progu przychodów uprawniających do zastosowania ryczału ewidencjonowanego w podatku dochodowym:

- **69%** ankietowanych uznaje propozycję za **potrzebną i wystarczającą**,
 - **20%** za **niepotrzebną**
 - **5%** uznaje, że ryczałt ewidencjonowany należy **zniesić i wszystkich podatników opodatkować wg zasad ogólnych**.
-

24 Ustawa z dnia 16 listopada 2012 r. o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce. Dz. U. z 2012r. poz. 1342.

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych jako forma opodatkowania jest oceniana pozytywnie przez przedsiębiorców (i to również tych, którzy płacą podatek na ogólnych zasadach). Rozwiązanie to nie budzi kontrowersji takich jak karta. Konstrukcja jest zdecydowanie bardziej przejrzysta. Wobec podatników stosowane są określone wymogi ewidencyjne, które tworzą odpowiedni poziom zabezpieczenia przed oszustwami, a jednocześnie nie powodują nadmiernego obciążenia administracyjnego.

Większość podatników uznaje również zasady płacenia ryczałtu za odpowiednie i nie uznaje konieczności rozszerzenia zakresu ryczałtu. Pamiętać przy tym należy, że duża grupa podatników postuluje likwidację karty. Można zatem uznać, że istnieje realne zapotrzebowanie społeczne, w którym dotychczasowi podatnicy, mogący stosować kartę, zostaną pozbawieni tej możliwości, ale umożliwi im się stosowanie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. Przy czym ryczałt stałby się wtedy jedyną formą uproszczoną i nie byłby znacząco zmieniony w stosunku do obecnego zakresu.

Część podatników uważa jednak, że nie powinno się stosować żadnych uproszczonych form opodatkowania. Najmniejszą grupę stanowią ci, co uważają, że zasady stosowania ryczałtu powinny być poszerzone lub zliberalizowane. Najczęściej wskazywanym pożądanym elementem liberalizacji jest zmniejszenie wyłączeń przedmiotowych oraz dopuszczenie osób prawnych prowadzących działalność w niewielkim rozmiarze. Część przedsiębiorców uważa, że należy podnieść próg obrotów uprawniający do korzystania z ryczałtu. Należy dodać, że istniała propozycja podwyższenia progu do 250 tys. euro w pierwotnych założeniach III Ustawy Deregulacyjnej, która w badaniach realizowanych w ramach Projektu, miała bardzo duże poparcie (co pozostaje niejako w sprzeczności z wynikami badań wskazanymi powyżej). Propozycja ta została ostatecznie wykreślona.

3.4. Książka przychodów i rozchodów

- Podatek dochodowy od osób fizycznych.
- Art. 24a ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 2 ust. 1 ustawy o rachunkowości²⁵.
- Zakres preferencji:

Część podatników w zakresie ewidencyjnym może stosować zgodnie z art. 24a ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych uproszczoną formę ewidencyjną, czyli podatkową księgę przychodów i rozchodów.

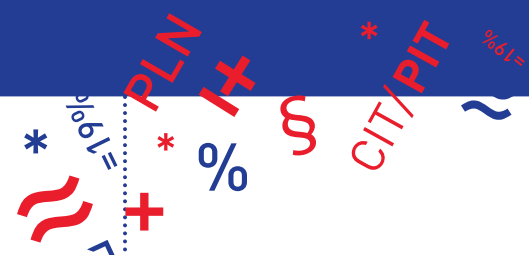
Podatnicy prowadzący podatkową księgę przychodów i rozchodów są obowiązani do prowadzenia ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.

- Podmioty uprawnione.

Obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych dotyczy osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych, spółek jawnych osób fizycznych oraz spółek partnerskich, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 1 200 000 euro. Ponadto obowiązek ten dotyczy, niezależnie od wielkości przychodu, pozostałych spółek osobowych (komandytowych i komandytowo-akcyjnych, a także cywilnych i jawnych z udziałem osób prawnych). Obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych dotyczy, co do zasady, osób prawnych.

Pozostali podatnicy mogą stosować podatkową księgę przychodów i rozchodów.

²⁵ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. Nr 121, poz. 591).

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Zdaniem podatników zasady dotyczące objęcia obowiązkiem prowadzenia ksiąg rachunkowych:

- są prawidłowe – **95,12%**,
- nie są prawidłowe – **4,88%**.

Ci, którzy uznają zasady dotyczące PKPiR za nieprawidłowe, najczęściej twierdzą, że zakres podmiotowy obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych jest zbyt duży i należy umożliwić prowadzenie PKPiR również małym spółkom handlowym (61,54% wskazań) albo próg obrotów umożliwiający prowadzenie PKPiR powinien być wyższy (23,08% wskazań).

3.5. Jednorazowa amortyzacja

- Podatek dochodowy od osób fizycznych.
- Art. 22k ust. 7 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.
- Podatek dochodowy od osób prawnych.
- Art. 16k ust. 7-II ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.
- Zakres preferencji:

Podatnicy w roku podatkowym w którym rozpoczęli prowadzenie działalności gospodarczej oraz mali podatnicy, mogą dokonywać jednorazowo odpisów amortyzacyjnych od wartości początkowej środków trwałych zaliczonych do grupy 3-8 Klasyfikacji, z wyłączeniem samochodów osobowych, w roku podatkowym, w którym środki te zostały wprowadzone do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym równowartości kwoty 50 000 euro łącznej wartości tych odpisów amortyzacyjnych.

- Podmioty uprawnione:

podatnicy bez względu na formę prawną – w roku podatkowym, w którym rozpoczęli prowadzenie działalności gospodarczej, mali podatnicy bez względu na formę prawną, tj. podatnicy, u których wartość przychodu ze sprzedaży (wraz z kwotą należnego podatku od towarów i usług) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 1 200 000 euro.

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Zdaniem przedsiębiorców zasady dotyczące amortyzacji jednorazowej są:

- prawidłowe – **25,85%**,
- nieprawidłowe – **74,15%**.

Powody, dla których zasady dotyczące amortyzacji jednorazowej były wskazywane jako nieprawidłowe, są następujące:

- zbyt niska kwota – **23,96% wskazań**,
 - regulacja jest zbyt skomplikowana – **23,96% wskazań**,
 - brak możliwości amortyzacji samochodów osobowych – **51,04% wskazań**.
-

Większość przedsiębiorców jest zdania, że zasady amortyzacji jednorazowej nie są dostosowane do potrzeb gospodarczych. Z pewnością preferencje przedsiębiorców w tym zakresie powinny być szczególnie brane pod uwagę. Skoro zarówno kwota jak i wyłączenie samochodów z jednorazowej amortyzacji wskazywane są jako nieprawidłowości, a celem regulacji jest wsparcie sektora MŚP i podmiotów nowo powstających. Zdanie przedsiębiorców należałoby więc ocenić jako istotną wskazówkę, co do ewentualnej modyfikacji rozwiązania.

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Konsultacje założeń III Ustawy Deregulacyjnej

Podniesienie maksymalnej wartości składnika z 3 500 zł do 6 000 zł – uprawniającego do zaliczenia wydatku od razu do kosztów uzyskania przychodów:

- **70% respondentów uznaje propozycję za potrzebną i wystarczającą,**
 - **24% ocenia propozycję jako potrzebną, ale uważają, że wartość powinna być określona na wyższym poziomie (najczęściej wskazywany poziom to 10 000 zł),**
 - **5% uznaje, że nie należy zmieniać przepisów.**
-

Powyższe badanie pokazuje, że istnieje duża potrzeba zwiększenia kwoty wyznaczającej próg wartości składnika, pozwalającego zaliczenie wydatku do kosztów uzyskania przychodów. Kwota 3 500 zł obowiązuje w ustawach o podatkach dochodowych od 2001 r.

3.6. Zaliczki kwartalne w podatkach dochodowych

- Podatek dochodowy od osób fizycznych.
- Art. 44 ust. 3g-3i ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.
- Podatek dochodowy od osób prawnych.
- Art. 25 ust. 1b-2 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.
- Zakres preferencji:

Podatnicy mają możliwość wpłacania zaliczek kwartalnych na podatek dochodowy (zamiast miesięcznych). Zaliczki kwartalne podatnik wpłaca w terminie do 20 dnia każdego miesiąca następującego po kwartale, za który jest wpłacana zaliczka. Zaliczkę za ostatni kwartał roku podatkowego podatnik wpłaca w terminie do 20. dnia pierwszego miesiąca następnego roku podatkowego. Podatnik nie wpłaca zaliczki za ostatni kwartał, jeżeli przed upływem terminu do jej wpłaty złoży zeznanie i dokona zapłaty podatku.

- Podmioty uprawnione:

Podatnicy rozpoczynający działalność, w pierwszym roku podatkowym, oraz mali podatnicy tj. podatnicy, u których wartość przychodu ze sprzedaży (wraz z kwotą należnego podatku od towarów i usług) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 1 200 000 euro.

Zaliczek kwartalnych nie mogą płacić rozpoczynający działalność podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych, którzy zostali utworzeni:

- w wyniku przekształcenia, połączenia lub podziału podatników, albo
- w wyniku przekształcenia spółki lub spółek niemających osobowości prawnej, albo
- przez osoby fizyczne, które wniosły na poczet kapitału nowo utworzonego podmiotu uprzednio prowadzone przez siebie przedsiębiorstwo albo składniki majątku tego przedsiębiorstwa o wartości przekraczającej łącznie równowartość w złotych kwoty co najmniej 10 000 euro.

W przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych możliwość opłacania zaliczek kwartalnych nie dotyczy podatnika rozpoczynającego działalność gospodarczą, który w roku rozpoczęcia tej działalności, a także w okresie dwóch lat, licząc od końca roku poprzedzającego rok rozpoczęcia, prowadził działalność samodzielnie lub jako wspólnik spółki niemającej osobowości prawnej (lub działalność taką prowadził małżonek tej osoby, jeżeli między małżonkami istniała wspólność majątkowa).

Zaliczki kwartalne nie były oceniane w ramach projektu Świadomy Podatnik. Niemniej należy stwierdzić, że jest to rozwiązanie korzystne dla MŚP, albowiem w większym stopniu niż zaliczki miesięczne jest wrażliwe na kwestie płynności finansowej. Co do kosztów administracyjnych sporządzania deklaracji, trudno jest określić, na ile przejście na system kwartalny obniża je. Podatnik, korzystając z systemu informatycznego, jest w stanie w każdym momencie wygenerować sprawozdanie podatkowe obejmujące dowolny okres. Nie jest to więc znaczące obniżenie kosztów, choć bez wątpienia oszczędza w jakimś zakresie czas obsługi systemu księgowego. Wydaje się, że można bardziej odważnie podejść do kwestii płatności podatkowych i zrezygnować w ogóle z obowiązku płacenia zaliczek w przypadku, gdy dochód narastająco nie przekraczał będzie określonej wartości (progu).

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Ocena propozycji założeń III Ustawy Deregulacyjnej

Podniesienie progu obrotów wymaganych dla małego podatnika do 2 mln złotych:

- **78% ankietowanych popiera propozycję zawartą w Projekcie Ustawy, dotyczącą podniesienia progu obrotów do 2 mln złotych wymaganych dla małego podatnika.**
- **20% uważa, że zmiana ta nie jest potrzebna.**

3.7. Kredyt podatkowy

- Podatek dochodowy od osób fizycznych.
- Art. 44 ust. 7a-7j ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.
- Podatek dochodowy od osób prawnych.
- Art. 25 ust. 11-16 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.
- Zakres preferencji:

Podatnicy są zwolnieni z obowiązku wpłaty zaliczek miesięcznych w określonych terminach, na ściśle określonych warunkach w roku podatkowym następującym:

- I. bezpośrednio po roku, w którym rozpoczęli prowadzenie tej działalności, jeżeli w roku jej rozpoczęcia działalność ta była prowadzona co najmniej przez pełnych 10 miesięcy, albo

2. dwa lata po roku, w którym rozpoczęli prowadzenie tej działalności, jeżeli nie został spełniony warunek, o którym mowa w pkt 1.

Dochód uzyskany w roku podatkowym, w którym podatnik korzystał ze zwolnienia, łączy się z dochodem (stratą) z tego źródła, wykazanym w zeznaniach o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) składanych za pięć kolejnych lat następujących bezpośrednio po roku, w którym podatnik korzystał ze zwolnienia – w wysokości 20% tego dochodu w każdym z tych lat.

- Podmioty uprawnione:

Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatku dochodowego od osób prawnych, którzy:

1. bezpośrednio po roku, w którym rozpoczęli prowadzenie tej działalności, jeżeli w roku jej rozpoczęcia działalność ta była prowadzona co najmniej przez pełnych 10 miesięcy, albo
2. dwa lata po roku, w którym rozpoczęli prowadzenie tej działalności, jeżeli nie został spełniony warunek, o którym mowa w pkt.1.

Przez podatnika, rozpoczynającego po raz pierwszy prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, rozumie się osobę, która w roku rozpoczęcia tej działalności, a także w okresie trzech lat, licząc od końca roku poprzedzającego rok jej rozpoczęcia, nie prowadziła pozarolniczej działalności gospodarczej samodzielnie lub jako wspólnik spółki niemającej osobowości prawnej oraz działalności takiej nie prowadził małżonek tej osoby, o ile między małżonkami istniała w tym czasie wspólność majątkowa.

3. w okresie poprzedzającym rok korzystania z tego zwolnienia osiągnęli przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej średniomiesięcznie w wysokości stanowiącej równowartość w złotych kwoty co najmniej 1 000 euro, przeliczonej według średniego kursu euro, ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, z ostatniego dnia roku poprzedzającego rok rozpoczęcia tej działalności;
4. od dnia rozpoczęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej do dnia 1 stycznia roku podatkowego, w którym rozpoczynają korzystanie ze zwolnienia, byli małym przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej, a w okresie poprzedzającym rok korzystania ze zwolnienia zatrudniali, na podstawie umowy o pracę, w każdym miesiącu co najmniej 5 osób w przeliczeniu na pełne etaty;
5. w prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej, nie wykorzystując środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także innych składników majątku o znacznej wartości, udostępnionych im nieodpłatnie przez osoby zaliczone do I i II grupy podatkowej w rozumieniu przepisów o podatku od spadków i darowizn, wykorzystywanych uprzednio w działalności gospodarczej prowadzonej przez te osoby i stanowiących ich własność;
6. złożyli właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego oświadczenie o korzystaniu z tego zwolnienia; oświadczenie składa się w formie pisemnej w terminie do dnia 31 stycznia roku podatkowego, w którym podatnik będzie korzystał z tego zwolnienia;
7. w roku korzystania ze zwolnienia są opodatkowani na zasadach progresji.

Przez znaczną wartość rozumie się łączną wartość środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także innych składników majątku, wymienionych w pkt. 5, stanowiącej równowartość w złotych kwoty co najmniej 10 000 euro, przeliczonej według średniego kursu euro, ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, z ostatniego dnia roku poprzedzającego rok korzystania z tego zwolnienia.

Podatnicy tracą prawo do zwolnienia, jeżeli odpowiednio w roku lub za rok korzystania ze zwolnienia albo w pięciu następnych latach podatkowych:

-
1. zlikwidowali działalność gospodarczą albo została ogłoszona ich upadłość obejmująca likwidację majątku lub upadłość obejmująca likwidację majątku spółki, której są współnikami, lub
 2. osiągnęli przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej średniomiesięcznie w wysokości stanowiącej równowartość w złotych kwoty niższej niż 1 000 euro, przeliczonej według średniego kursu euro, ogłoszanego przez Narodowy Bank Polski, z ostatniego dnia roku poprzedniego, lub
 3. w którymkolwiek z miesięcy w tych latach zmniejszyła przeciętne miesięczne zatrudnienie na podstawie umowy o pracę o więcej niż 10%, w stosunku do najwyższego przeciętnego miesięcznego zatrudnienia w roku poprzedzającym rok podatkowy, lub
 4. mają zaległości z tytułu podatków stanowiących dochód budżetu państwa, ceł oraz składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne,; określenie lub wymierzenie w innej formie w wyniku postępowania prowadzonego przez właściwy organ; zaległości z wymienionych tytułów nie pozbawiają podatnika prawa do skorzystania ze zwolnienia, jeżeli zaległość ta wraz z odsetkami za zwłokę zostanie uregulowana w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji ostatecznej.

Podatnicy, którzy utracili prawo do zwolnienia:

1. w roku podatkowym, w którym korzystają z tego zwolnienia – są obowiązani do wpłacenia należnych zaliczek od dochodu osiągniętego od początku roku, w terminie do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym utracili prawo do zwolnienia, chyba że przed upływem tego terminu złożyli zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) w roku podatkowym, w którym korzystali ze zwolnienia, i zapłacili podatek na zasadach ogólnych; w tych przypadkach nie nalicza się odsetek za zwłokę od zaległości z tytułu tych zaliczek;
2. w okresie między dniem 1 stycznia następnego roku a terminem określonym dla złożenia zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) za rok podatkowy, w którym korzystali ze zwolnienia – są obowiązani do złożenia zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) w roku podatkowym, w którym korzystali ze zwolnienia i zapłaty podatku, na zasadach ogólnych; w tym przypadku nie nalicza się odsetek za zwłokę od zaległości z tytułu zaliczek za poszczególne miesiące roku, w którym podatnicy korzystali ze zwolnienia;
3. w okresie między upływem terminu określonego dla złożenia zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) za rok podatkowy, w którym korzystali ze zwolnienia a terminem określonym dla złożenia zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) za pierwszy rok podatkowy następujący po roku, w którym korzystali ze zwolnienia – są obowiązani do złożenia korekty zeznania, o którym mowa w pkt 2, i zapłaty podatku wraz z odsetkami za zwłokę; odsetki nalicza się od dnia następnego po upływie terminu określonego dla złożenia zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) za rok podatkowy, w którym mieli obowiązek złożyć to zeznanie;
4. w okresie od upływu terminu określonego dla złożenia zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) za pierwszy rok podatkowy następujący po roku, w którym korzystali ze zwolnienia, do końca piątego roku podatkowego następującego po roku, w którym korzystali ze zwolnienia – są obowiązani do złożenia:
 - a. korekty zeznania, o którym mowa w pkt 2, i zapłaty podatku wraz z odsetkami za zwłokę; odsetki nalicza się od dnia następnego po upływie terminu określonego dla złożenia zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) za rok podatkowy, w którym mieli obowiązek złożyć to zeznanie,
 - b. korekt zeznań o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty), w których doliczyli po 20% dochodu, składanych za kolejne lata podatkowe następujące po roku korzystania ze zwolnienia.

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Ankietowani pytani byli, czy znają następujące rozwiązania określające preferencje dla MŚP: kredyt podatkowy, specjalne strefy ekonomiczne i ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych.

Poziom znajomości tych przepisów przedstawia się następująco (wielkość procentowa podatników w całej grupie badanej, którzy potwierdzili znajomość danej regulacji):

- **kredyt podatkowy dla małych przedsiębiorców rozpoczynających działalność (art. 25 ust. 11-16 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych; art. 44 ust. 7a-7j ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych) – 25%,**
 - **zwolnienie dochodów uzyskanych z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie podatkowej strefy ekonomicznej na podstawie zezwolenia – 42%,**
 - **rozporządzenia Rady Ministrów wydane na podstawie art. 67b § 5 Ordynacji podatkowej określające szczegółowe warunki udzielania ulg w spłacie zobowiązań podatkowych (odroczenie, rozłożenie na raty, umorzenie) na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw – 71%.**
-

Regulacja w zakresie kredytu podatkowego jest typowym przykładem nieprawidłowo skonstruowanej preferencji. Według danych Ministerstwa Finansów w roku 2009 i roku 2010 nikt nie skorzystał z kredytu podatkowego, a w poprzednich latach skala wykorzystania tego rozwiązania była znikoma²⁶.

Po pierwsze, powyższa regulacja, nie kreuje atrakcyjnego mechanizmu dla podatnika. Zdecydowanie bardziej atrakcyjnym rozwiązaniem było zwolnienie z zaliczek i podatku w pierwszym roku działalności. Ponadto kredytem podatkowym objęty jest dochód, a nie podatek, co oznacza brak możliwości odliczeń, a w konsekwencji to, że podatnik płaci podatek wprawdzie później, ale podatek jest wyższy. Po drugie, regulacja jest skomplikowana w stopniu niewspółmiernym do celu, dla jakiego została uchwalona (zawiera 11 ustępów, a w niektórych z nich – jest po kilka punktów i podpunktów). Po trzecie, korzystanie z kredytu obwarowane jest zbyt licznymi warunkami, które czynią preferencje jeszcze mniej atrakcyjne. Warunki te nie są dostosowane do podmiotów rozpoczynających działalność (np. wymóg zatrudnienia 5 osób na podstawie umowy o pracę; zakaz prowadzenia działalności gospodarczej przez małżonka w okresie 3 lat wstecz). Po czwarte, preferencja spełnia przesłanki pomocy publicznej.

Jak widać z powyższych wyników badań preferencja nie jest również szczególnie znana wśród przedsiębiorców. Można podejrzewać, że osoby zajmujące się propagowaniem wiedzy podatkowej świadomie nie zachęcają do korzystania z tej preferencji, rozumiejąc jej wadliwość.

26 Raport „Wartość Preferencji Podatkowych”. www.finance.mf.gov.pl. Warszawa 2011. Brakuje oficjalnych danych w zakresie kredytu podatkowego za lata poprzedzające rok 2009. Niemniej jednak autor, uczestnicząc w 2006 r. w konferencji w Brukseli, był świadkiem wypowiedzi przedstawiciela polskiego Ministerstwa Finansów, który stwierdził, że z kredytu podatkowego do tamtego momentu skorzystały 2 osoby.

3.8. Metoda kasowa VAT

- Podatek od towarów i usług.
- Art. 21 ustawy o podatku od towarów i usług.
- Artykuł 66 Dyrektywy 2006/112/WE Rady z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej²⁷.
- Zakres preferencji:

Podatnik może wybrać metodę rozliczeń polegającą na tym, że obowiązek podatkowy w odniesieniu do dokonywanych przez niego dostaw towarów i świadczenia usług powstaje:

1. z dniem otrzymania całości lub części zapłaty – w przypadku dokonania dostawy towarów lub świadczenia usług na rzecz podatnika, o którym mowa w art. 15, zarejestrowanego jako podatnik VAT czynny,
 2. z dniem otrzymania całości lub części zapłaty, nie później niż 180 dnia, licząc od dnia wydania towaru lub wykonania usługi – w przypadku dokonania dostawy towarów lub świadczenia usług na rzecz podmiotu innego niż wymieniony w pkt 1, – po uprzednim pisemnym zawiadomieniu naczelnika urzędu skarbowego w terminie do końca miesiąca poprzedzającego okres, za który będzie stosował tę metodę; otrzymanie zapłaty w części powoduje powstanie obowiązku podatkowego w tej części.
- Podmiot uprawniony:

Mały podatnik, definiowany w ustawie o podatku od towarów i usług jako podatnik:

- a. u którego wartość sprzedaży (wraz z kwotą podatku) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 1 200 000 euro,
- b. prowadzący przedsiębiorstwo maklerskie, zarządzający funduszami inwestycyjnymi, będący agentem, zleceniobiorcą lub inną osobą świadczącą usługi o podobnym charakterze, z wyjątkiem komisju – jeżeli kwota prowizji lub innych postaci wynagrodzenia za wykonane usługi (wraz z kwotą podatku) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 45 000 euro – przy czym przeliczenia kwot wyrażonych w euro dokonuje się według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy października poprzedniego roku podatkowego, w zaokrągleniu do 1 000 zł.

²⁷ Dyrektywa 2006/112/WE Rady z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej. Dz.U. L 347 z 11.12.2006, str. 1 z późn. zm.

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Konsultacje założeń III Ustawy Deregulacyjnej:

1. Rozszerzenie metody kasowej w podatku VAT

Propozycja budzi kontrowersje wśród podatników sektora MŚP:

- **43% podatników uznaje propozycję za potrzebną i wystarczającą.,**
- **27% uznaje, że stosowanie metody kasowej powinno być możliwe przez wszystkich podatników nie tylko małych,**
- **16% podatników uważa z kolei, że propozycja nie jest wystarczająca i zwraca uwagę, że zasadniczym problemem w stosowaniu metody kasowej jest brak możliwości odliczenia przez dużego podatnika podatku naliczonego w momencie otrzymania faktury, co powoduje, że duzi odbiorcy nie chcą współpracować z dostawcami stosującymi metodę kasową.**
- **13% ankietowanych uważa, że zmiana nie jest potrzebna.**

2. Skrócenie terminu uprawdopodobnienia nieściągnięcia wierzytelności w podatku VAT

- **70% ankietowanych popiera propozycję i uznaje ją za odpowiednią,**
 - **19% uważa, że należałoby znieść „ulgę na złe długi” i wprowadzić powszechną metodę kasową.**
 - **20-30% podatników uważa, że rozwiązaniem najlepszym byłoby zastąpienie metody memoriałowej – metodą kasową.**
 - **8% uważa, że zmiana nie jest potrzebna.**
-

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Ankietowani odpowiedzieli na 4 pytania dotyczące zagadnień związanych z rozliczeniami podatkowymi małych podatników, którzy wybrali metodę kasową:

- **Pierwsze z pytań dotyczyło maksymalnego limitu obrotów, którego nie można przekroczyć, by być uznawanym za małego podatnika na podstawie przepisów o VAT – obecnie ten limit wynosi 1,2 mln EUR – 93% ankietowanych uznało obecny limit za odpowiedni.**
 - **Drugie z pytań dotyczyło wprowadzenia w III Ustawie Deregulacyjnej rzeczywistej metody kasowej (rozliczanie obowiązku podatkowego wyłącznie za okres zapłaty) przy sprzedaży na rzecz podatników zarejestrowanych jako VAT czynni – 95% podatników uznało tą zmianę za korzystną.**
 - **Kolejne pytanie dotyczyło wydłużenia w III Ustawie Deregulacyjnej limitu czasowego (z 90 do 180 dni) od dnia wydania towaru do dnia rozliczenia obowiązku podatkowego, jeśli w tym terminie nie otrzymano całości lub części zapłaty od sprzedawcy na rzecz podatników VAT zwolnionych i innych podmiotów – 86% podatników uznało, że również do takiej sprzedaży powinna być stosowana pełna metoda kasowa – tylko 11% podatników uznało wprowadzony termin 180 dni za wystarczający.**
 - **Ostatnie pytanie z tej grupy dotyczyło nadzwyczajnej możliwości rezygnacji lub wyboru metody kasowej od 1 stycznia 2013 r. związanej z istotną zmianą zasad rozliczania się tą metodą – podatnicy uznali tę zmianę za potrzebną (doszłoby do zmiany zasad „w trakcie gry”, gdyby nie umożliwiono wyboru lub rezygnacji z tej metody), jednak 68% ankietowanych uznało, że podatnik powinien móc częściej niż raz w roku zmieniać metodę rozliczeń (kasowa/memoriałowa).**
-

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Ocena propozycji założeń III Ustawy Deregulacyjnej – podniesienie progu obrotów wymaganych dla małego podatnika do 2 mln złotych:

- **78% ankietowanych popiera propozycję zawartą w Projekcie Ustawy dotyczącą podniesienia progu obrotów do 2 mln złotych wymaganych dla małego podatnika,**
- **20% uważa, że zmiana ta nie jest potrzebna.**

Według jednego z badań ankietowani w większości potwierdzają, iż przyjęty limit obrotów na poziomie 1,2 mln EUR, którego przekroczenie powoduje wyłączenie z kategorii małych podatników i uniemożliwia rozliczanie metodą kasową, jest przyjęty na odpowiednim poziomie, tylko nieliczne osoby domagały się jego podwyższenia czy obniżenia. Z kolei w badaniu oceniającym propozycje zawarte w projekcie założeń III Ustawy Deregulacyjnej znacząca większość opowiedziała się za zwiększeniem limitu zawartego w definicji „małego podatnika” do 2 mln zł (a sama propozycja otrzymała wysoką notę 7,53 – w skali od 0 do 10). Ponadto w jednym z wcześniejszych badań, wśród podatników, którzy domagali się zmian w podatku od towarów i usług (a było ich 43%) – metoda kasowa była wymieniana jako jedna z kluczowych zmian. Dodatkowo w innym badaniu, gdzie również pytano o propozycję zawartą w projekcie III Ustawy Deregulacyjnej, dotyczącą skrócenia terminu uprawdopodobnienia nieściągnięcia wierzytelności – 19% podatników uznało, że należałoby znieść „ulgę na złe długi” i wprowadzić powszechną metodę kasową.

Różnice są na tyle istotne, że nie można jednoznacznie ocenić preferencji MŚP w tym zakresie. Zapewne pytanie w zakresie III Ustawy Deregulacyjnej dotyczące podniesienia progu do 2 mln zł miało nieco inny charakter, albowiem odnosiło się do systemowej zmiany definicji MŚP nie tylko w obszarze podatku od towarów i usług, ale również w podatku dochodowym, jak i przepisach o rachunkowości.

Natomiast ostatnie zmiany zawarte w III Ustawie Deregulacyjnej, dotyczące małych podatników rozliczających się metodą kasową, zostały generalnie ocenione jako pozytywne dla podatników. W szczególności bezwarunkowo jako dobrą zmianę oceniono wprowadzenie rzeczywistej metody kasowej dla sprzedaży na rzecz podatników VAT czynnych.

Również dobrze przyjęto ostatnie wydłużenie terminu dla rozliczenia podatków przy sprzedaży na rzecz innych podmiotów do 180 dni w przypadku braku uzyskania płatności – jednak w głosach przedsiębiorców widać potrzebę wprowadzenia pełnej metody kasowej również w przypadku sprzedaży na rzecz innych osób niż tylko podatnicy zarejestrowani jako VAT czynni. Jednakże takie opóźnienie w rozliczaniu podatku miałyby wpływ na dochody budżetowe i w obecnej sytuacji gospodarczej Ministerstwo Finansów uznaje je za zbyt kosztowne.

3.9. Kwartalne rozliczenie VAT

- Podatek od towarów i usług.
- Art. 103 ust. 2 ustawy o podatku od towarów i usług.
- Art. 252 Dyrektywy 2006/112/WE.
- Zakres preferencji:

Możliwość wpłacania podatku za okresy kwartalne w terminie do 25. dnia miesiąca następującego po kwartale, w którym powstał obowiązek podatkowy.

System płatności powiązany jest z wyborem opcji składania deklaracji kwartalnych.

- Podmiot uprawniony:

Mały podatnik, definiowany w ustawie o podatku od towarów i usług jako podatnik:

- a. u którego wartość sprzedaży (wraz z kwotą podatku) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 1 200 000 euro,
- b. prowadzący przedsiębiorstwo maklerskie, zarządzający funduszami inwestycyjnymi, będący agentem, zleceniobiorcą lub inną osobą świadczącą usługi o podobnym charakterze, z wyjątkiem komisju – jeżeli kwota prowizji lub innych postaci wynagrodzenia za wykonane usługi (wraz z kwotą podatku) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 45 000 euro – przy czym przeliczenia kwot wyrażonych w euro dokonuje się według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy października poprzedniego roku podatkowego, w zaokrągleniu do 1 000 zł.

Możliwość składania deklaracji kwartalnych dostępna jest dla wszystkich podatników, jednakże podatnicy inni niż mali obowiązani są do wnoszenia miesięcznych zaliczek na poczet kwartalnego podatku.

Kwartałne rozliczenia w podatku od towarów i usług nie były przedmiotem badań w projekcie Świadomy Podatnik. Niemniej należy stwierdzić, że jest to preferencja prosta i zarazem bez wątpienia skutecznie obniżająca koszty stosowania przepisów podatkowych.

3.10. Zwolnienie podmiotowe VAT

- Podatek od towarów i usług.
- Art. 113 ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług.
- art. 285, 287 Dyrektywy 2006/112/WE oraz w art. 395 ust. 1 Dyrektywy 2006/112/WE i Decyzji Rady z dnia 20 maja 2009 r. (2009/790/WE).
- Zakres preferencji:

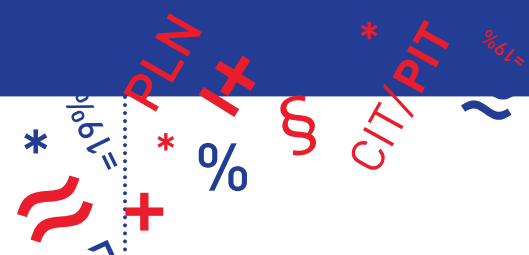
Zwolnienie z podatku od towarów i usług.

- Podmiot uprawniony:

Zwalnia się od podatku podatników, u których wartość sprzedaży opodatkowanej nie przekroczyła łącznie w poprzednim roku podatkowym kwoty 150 000 zł. Do wartości sprzedaży nie wlicza się kwoty podatku.

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

W ramach ankiety zwrócono się do ankietowanych o wskazanie, czy aktualna wysokość limitu przewidzianego dla małych podatników, umożliwiającą im stosowanie zwolnienia podmiotowego (zwolnienia dla całej sprzedaży dokonywanej przez takiego podatnika), jest adekwatny do oczekiwań przedsiębiorców. Limit ten obecnie wynosi 150 000 zł netto rocznie – **84% podatników uznało go za wystarczający.**

Zdaniem znaczącej większości przedsiębiorców wysokość tego limitu jest wystarczająca, pojawiły się pojedyncze głosy podniesienia tego limitu do 200, 250, 300 a nawet 500 000 zł.

W tym miejscu należy wskazać, iż zwolnienie to nie obejmuje niektórych czynności określonych rodzajem, np. usługi jubilerskie czy usługi doradcze. W ankietach pojawiały się stanowiska, iż zwolnienie to powinno nie mieć ograniczeń rodzajowych i być dopuszczalne dla wszystkich podatników.

3.II. Inne preferencje podatkowe

- Specjalne strefy ekonomiczne.
- Podatek dochodowy od osób fizycznych.
- Art. 21 ust. 1 pkt 63a ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych²⁸.
- Podatek dochodowy od osób prawnych.
- Art. 17 ust. 1 pkt 34 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych i ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych.
- Zakres preferencji:

Wolne od podatku dochodowego są dochody podatników, uzyskane z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych, przy czym wielkość pomocy publicznej udzielanej w formie niniejszego zwolnienia nie może przekroczyć wielkości pomocy publicznej dla przedsiębiorcy, dopuszczalnej dla obszarów kwalifikujących się do uzyskania pomocy w największej wysokości zgodnie z odrębnymi przepisami.

- Wyłączenie ze zwolnienia:

Na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 12 listopada 2003 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2003 r. Nr 202, poz. 1956) podatnikom opodatkowanym w sposób określony w art. 30c ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (stawka liniowa) nie przysługuje prawo do dokonywania odliczeń i zwolnień od dochodu.

- Podmiot uprawniony:

Podatnik posiadający zezwolenie na działalność w strefie.

²⁸ Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz.U. z 2007 r. Nr 42, poz. 274 z późn. zm.). Zob. również ustawę z dnia 12 listopada 2003 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw. (Dz.U. z 2003 r. nr 202, poz. 1956).

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Zbiorcze oceny dotyczące preferencji dla sektora MŚP

Ankietowani zostali zapytani, jak oceniają przydatność powyższych rozwiązań dla rozwoju sektora MŚP w skali od 1 do 10:

średnie oceny każdego z rozwiązań przedstawiają się następująco:

- **jednorazowa amortyzacja – 8,84**
 - **ryczałt od przychodów ewidencjonowanych – 8,18**
 - **brak obowiązku prowadzenia pełnej księgowości / możliwość stosowania PKPiR – 8,00**
 - **karta podatkowa – 5,97**
 - **ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych (odroczenie, rozłożenie na raty, umorzenie) na rozwój małych i średnich przedsiębiorców udzielone na podstawie rozporządzeń Rady Ministrów – 3,9**
 - **specjalne strefy ekonomiczne – 1,41**
 - **kredyt podatkowy – 0,62**
-

Preferencja ma ograniczony wpływ na rozwój sektora MŚP. Stosowana może być tylko w reżimie pomocy publicznej.

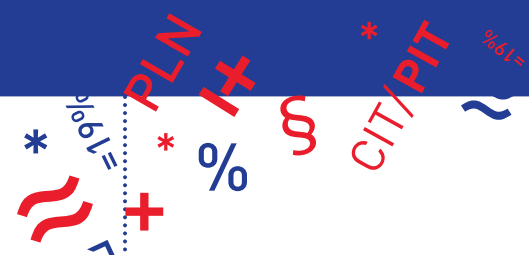
Zaliczenie tej preferencji jako specjalnie dedykowanej dla MŚP wynika z tego, że MŚP co do zasady mogą uzyskać większą pomoc publiczną, dopuszczalną dla obszarów kwalifikujących się do uzyskania pomocy i tym samym uzyskać większe zwolnienie z podatku. Wadą rozwiązania jest wyłączenie możliwości stosowania preferencji dla podatników korzystających z podatku liniowego.

- Ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych (odroczenie, rozłożenie na raty, umorzenie);
- Dotyczy różnych podatków.
- Art. 67b § 5 ustawy Ordynacja podatkowa.
- Zakres preferencji:

Ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych (odroczenie, rozłożenie na raty, umorzenie) na rozwój małych i średnich przedsiębiorców udzielone na podstawie rozporządzeń Rady Ministrów.

Do rozporządzeń tych należy zaliczyć:

- Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie udzielania niektórych ulg w spłacie zobowiązań podatkowych stanowiących pomoc publiczną na zatrudnienie pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji i na zatrudnienie pracowników niepełnosprawnych (Dz.U. 2009 Nr 183, poz. 1426),
- Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie udzielania niektórych ulg w spłacie zobowiązań podatkowych stanowiących pomoc publiczną na szkolenia (Dz.U. 2009 Nr 179, poz. 1388),
- Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie udzielania niektórych ulg w spłacie zobowiązań podatkowych stanowiących pomoc publiczną na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw (Dz.U. 2009 Nr 59, poz. 488),
- Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie udzielania ulg w spłacie zobowiązań podatkowych stanowiących pomoc regionalną (Dz.U. 2009 Nr 183, poz. 1425).

Powyżej wskazane preferencje nie mają charakteru systemowego i choć mogą przynieść znaczące wsparcie jednostkowe przy określonej inwestycji spełniającej kryteria danego rozporządzenia, nie mają istotnego wpływu na rozwój MŚP. Jak już wspomniano wielokrotnie w niniejszym opracowaniu, projektowanie preferencji w reżimie pomocy publicznej jest obciążone wadą trudności w stosowaniu przepisów dotyczących pomocy publicznej.

3.12. Preferencje dla MŚP w polskim systemie podatkowym – ocena zbiorcza

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Ankietowani zostali zapytani, jakie ich zdaniem specjalne rozwiązania w prawie podatkowym mogą być dla sektora MŚP najbardziej potrzebne.

Przedsiębiorcy wskazali na następujące rozwiązania:

- **ulgi powodujące zmniejszenie obciążenia podatkowego – 30,71%,**
- **ulgi powodujące odroczenie zobowiązania podatkowego – 2,49%,**
- **ulgi/ułatwienia w przepisach proceduralnych/procesowych – 20,33%,**
- **nie powinno być żadnych przywilejów dla MŚP – 46,47%.**

Ci spośród przedsiębiorców, którzy wskazali na brak potrzeby wprowadzania przywilejów dla MŚP, określili następujące powody:

- **takie przywileje powodują, że właściciele przedsiębiorstw hamują rozwój swoich firm, aby zachować ulgi – 47,03%,**
- **system podatkowy powinien być przejrzysty, prosty i równy dla wszystkich (neutralny dla wielkości przedsiębiorstwa) – 50,23%,**
- **wspomaganie MŚP powinno być dokonywane poza prawem podatkowym – 2,74%.**

Ankietowani zostali zapytani także, co do konieczności wprowadzenia specjalnych rozwiązań podatkowych dla mikroprzedsiębiorców – **78,79% opowiedziało się za takim rozwiązaniem.**

Jednorazowa amortyzacja, ryczałt od przychodów ewidencjonowanych oraz brak obowiązku prowadzenia pełnej księgowości (możliwość stosowania PKPiR) zostały wskazane jako najlepiej odpowiadające potrzebom MŚP. Karta podatkowa jest oceniana niejednoznacznie i co wykazano wcześniej znaczny odsetek badanych uważa, że kartę należy całkowicie znieść. Pozostałe instrumenty polityki podatkowej wspierania małych podatników uznane są jako nieistotne.

Wielu przedsiębiorców (prawie połowa) uważa jednak, że sektor MŚP nie powinien otrzymywać specjalnego wsparcia – wystarczające bowiem byłoby stworzenie takiego systemu podatkowego, który byłby przejrzysty, prosty i równy dla wszystkich (neutralny dla wielkości przedsiębiorstwa).

Jednakże znacząca część podatników mimo wszystko uważa, że specjalne wsparcie powinni mieć jednak mikroprzedsiębiorcy.

4. Podsumowanie i rekomendacje

4.1. Wyniki ankiet przekrojowych

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r. Konsultacje Założeń III Ustawy Deregulacyjnej – Ranking

Z Projektu zostało wybranych 48 propozycji, które dotyczą systemu podatkowego oraz ubezpieczeń społecznych.

Ankietowani mogli oceniać każdą z tych propozycji w skali od 0 do 10, gdzie wyższa nota oznaczała wyższy poziom akceptacji proponowanej zmiany oraz wskazywała na większą konieczność jej wprowadzenia.

Poniżej przedstawiono zbiorcze oceny nadane określonym propozycjom.

Poz.	Regulacja (w odniesieniu do pozycji oznaczonych wytłuszczoną czcionką przeprowadzono konsultacje szczegółowe)	Ocena
1	Podniesienie limitów zwalniających z opodatkowania VAT prezentów o małej wartości	10,00
2	Podniesienie maksymalnej wartości składnika z 3 500 zł do 6 000 zł – uprawniającej do zaliczenia wydatku od razu do kosztów uzyskania przychodów	9,79
3	Zniesienie ograniczenia w rozliczaniu straty podatkowej w podatku dochodowym	9,62
4	Zniesienie ograniczenia w zwolnieniu VAT nieodpłatnego przekazywania produktów spożywczych na rzecz organizacji pożytku publicznego z przeznaczeniem na cele działalności charytatywnej	9,62
5	Zniesienie opłaty skarbowej za zgłoszenie rejestracyjne VAT-R	9,18
6	Umożliwienie legitymowania się pełnomocnictwem ogólnym we wszystkich postępowaniach przed organami podatkowymi i skarbowymi	9,04
7	Wprowadzenie ujednoliconego terminu – maksymalnie 30 dni na zwrot wszystkich podatków przez organy podatkowe	8,87
8	Zniesienie obowiązku sprawdzenia do 30 kwietnia prawidłowości danych przekazanych do ZUS w miesięcznych raportach imiennych	8,66
9	Wskazanie organu właściwego do dokonywania interpretacji prawa ubezpieczeń społecznych	8,63
10	Rozliczenie VAT w imporcie poprzez deklarację	8,45
11	Wydłużenie terminu na składanie informacji podsumowujących VAT UE	8,42
12	Skrócenie terminu uprawdopodobnienia nieściągnięcia wierzytelności w podatku VAT	8,18
13	Brak sankcji za opóźnienie płatności składki na dobrowolne ubezpieczenia społeczne raz na 6 miesięcy	7,90
14	Ujęcie kosztów transportu krajowego w podstawie opodatkowania zerową stawką VAT w sposób jednoznaczny	7,66
15	Wprowadzenie, jako zasady, 2-letniego okresu przechowywania kopii dokumentów papierowych generowanych przez kasy fiskalne	7,66
16	Ujednolicenie terminu powstania obowiązku podatkowego w podatkach dochodowych z podatkiem od towarów i usług dla zaliczek ewidencjonowanych w kasie fiskalnej – w przypadku zaliczek o małej wartości	7,63
17	Zapewnienie sukcesji podatkowej przy przekształcaniu osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w jednoosobową spółkę kapitałową	7,59
18	Rozszerzenie metody kasowej w podatku VAT	7,53

Poz.	Regulacja (w odniesieniu do pozycji oznaczonych wytłuszczoną czcionką przeprowadzono konsultacje szczegółowe)	Ocena
19	Zwolnienie pracowników z podatku dochodowego z tytułu świadczenia dowozu do zakładu pracy na koszt pracodawcy	10,00
20	Podwyższenie rocznego progu przychodów uprawniających do zastosowania ryczału ewidencjonowanego w podatku dochodowym	7,46
21	Podniesienie progu obrotów wymaganych dla małego podatnika	7,35
22	Uproszczenie zasad rozliczania najmu	7,04
23	Zniesienie uznaniowości administracyjnej dotyczącej możliwości ograniczenia wysokości zaliczek płaconych przez podatników	6,84
24	Objęcie wszystkich podatników, korzystających z ryczału, możliwością kwartalnych rozliczeń podatku dochodowego	6,77
25	Wprowadzenie ryczału za użytkowanie samochodu służbowego	6,74
26	Zmiana stron w umowie leasingu w trakcie trwania podstawowego okresu umowy leasingu	6,49
27	Wyłączenie z podatku VAT usług bezpłatnej pomocy prawnej oraz zwolnienie otrzymującego pomoc z podatku dochodowego z tego tytułu	6,46
28	Wprowadzenie możliwości żądania odsetek podatkowych od zwrotu akcyzy po terminie	5,70
29	Skrócenie wymogu minimalnego czasu trwania umowy leasingu nieruchomości	5,43
30	Zniesienie obowiązku zgłoszenia do opodatkowania nieruchomości	5,33
31	Umocowanie agencji celnych do występowania w charakterze przedstawiciela podatkowego	5,29
32	Przesądzenie, że zwrot podatku akcyzowego dotyczy samochodów osobowych zarówno w procedurze eksportu jak i wewnątrzwspólnotowego wywozu	5,26
33	Zmiana sposobu liczenia terminu na złożenie korekty deklaracji podatkowej	5,02
34	Skuteczne przerwanie biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego – zastosowanie środka egzekucyjnego po uprzednim zawiadomieniu	4,95
35	Ustalenie wartości przedmiotu ponownego leasingu według jego wartości rynkowej	4,88
36	Doprecyzowanie pojęcia definicji leasingu jako dostawy towarów	4,85
37	Umożliwienie objęcia umową leasingu użytkowania wieczystego	4,64
38	Rozszerzenie kręgu podmiotów mogących się ubiegać o zwrot zapłaconego podatku akcyzowego	4,23
39	Zmniejszenie wymogów dla działalności z zakresu zwrotu VAT podróżnym oraz umożliwienie zwrotu w dowolnej walucie	3,81
40	Wprowadzenie zasady umożliwiającej wystawianie pracownikom tymczasowym rocznych informacji podatkowych	3,68
41	Wprowadzenie systemu tzw. zabezpieczeń ryczałtowych	3,51
42	Odstąpienie od zakazu przekazywania znaków akcyzy	2,68
43	Ujednoczenie warunków dla zezwoleń akcyzowych	2,10
44	Zniesienie ograniczeń dotyczących terminu ostatecznej zmiany wstępnego zapotrzebowania na znaki akcyzy	1,68
45	Wydłużenie terminu na przekazywanie danych o wyrobach akcyzowych	1,62
46	Odstąpienie od obowiązku pisemnego powiadamiania w zakresie czynności wyprowadzania ze składu podatkowego wyrobów akcyzowych	1,51
47	Ułatwienia w ewidencjonowaniu sprzedaży i nabyciu wyrobów węglowych	1,31
48	Odstąpienie od wymogu uzyskiwania nowego zezwolenia akcyzowego	0,58

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Uwagi i preferencje sektora MŚP w odniesieniu do wybranych zagadnień w projekcie założeń III Ustawy Deregulacyjnej cz. II

1. Wprowadzenie ujednoczonego terminu – maksymalnie 30 dni na zwrot wszystkich podatków przez organy podatkowe.

- **83% uznaje propozycję za właściwą,**
- **13% ankietowanych gotowa byłaby przyjąć rozwiązanie, w której ujednoczenie terminów nie obejmowałoby zwrotu podatku VAT (z uwagi na skalę oszustw podatkowych w zakresie tego podatku).**

Koncepcja ujednoczenia terminów zwrotu – stanowi propozycję, która uzyskała najwyższy odsetek bezwzględnego poparcia wśród respondentów (spośród 9 propozycji konsultowanych szczegółowo). Jest to też jedyna propozycja spośród analizowanych szczegółowo w ramach konsultacji z sektorem MŚP, która nie uzyskała żadnej negatywnej odpowiedzi.

2. Zniesienie ograniczenia w rozliczaniu straty podatkowej w podatku dochodowym.

Sama koncepcja zmian w tym obszarze jest wskazywana jako bardzo pożądana (3. pozycja w powyższym rankingu):

- **50% ankietowanych nie uznaje propozycji za wystarczającą. Uważają, że w zakresie podatku PIT należy umożliwić rozliczanie straty z jednego źródła z dochodami z innego źródła (np. stratę z działalności gospodarczej z dochodami z kapitału),**
- **25% ankietowanych chciałoby wydłużyć okres rozliczania straty, np. do 10 lat (zrównanie z okresem amortyzacji nieruchomości),**
- **38% podatników ocenia propozycje jako potrzebną i wystarczającą (bez konieczności uzupełnień),**
- **8% uważa koncepcję jako niepotrzebną.**

3. Wprowadzenie ryczału za użytkowanie samochodu służbowego.

Kolejna propozycja, która nie jest jednoznacznie oceniana w sektorze MŚP.

- **40% ankietowanych uważa, że propozycja nie jest odpowiednia i należy raczej wprowadzić wyraźne zwolnienie z podatku dochodu z tytułu nieodpłatnego używania samochodu służbowego dla celów prywatnych.**
- **16% ankietowanych uznaje propozycję za potrzebną i wystarczającą – o ile przebieg pojazdu dla celów prywatnych mógłby być określany indywidualnie w oparciu o ewidencję przebiegu (a nie jako ryczałt 300 km).**
- **16% popiera propozycję – o ile stawka kilometrowa byłaby taka sama, jak stosowana przy rozliczaniu używania samochodu prywatnego dla celów służbowych.**
- **10% uznaje propozycję za potrzebną i wystarczającą (bezwarunkowo). Taka sama liczba respondentów uznaje, że propozycja jest potrzebna, ale należałoby kompleksowo uregulować opodatkowanie mienia pracodawcy/przedsiębiorcy używanego dla celów prywatnych, takiego jak samochody, telefony, komputery itp. (wprowadzając odpowiednie zryczałtowane metody obliczania przychodu lub zwolnienia z opodatkowania).**

Pomimo wielu zastrzeżeń tylko 5% uznaje, że nie należy nic zmieniać w przepisach.

4. Rozliczenie VAT w imporcie poprzez deklarację.

Propozycja co do zasady jest oceniana pozytywnie.

- **68% respondentów uznaje propozycję za potrzebną i wystarczającą.**
 - **29% uznaje propozycję za potrzebną, ale zbyt daleko idącą. Według tych respondentów metoda ta nie powinna być dostępna dla wszystkich, ale tylko dla tych podatników, którzy spełniają określone standardy (lecz nie tak wysokie jak wymagane obecnie przy stosowaniu procedury uproszczonej czy pojedynczego pozwolenia).**
 - **3% uznaje, że nie należy nic zmieniać w przepisach.**
-

Badanie Świadomy Podatnik 2012 r.

Ankietowani ocenili wybrane propozycje wymienione w założeniach projektu III Ustawy Deregulacyjnej, które zostały następnie z projektu ustawy wykreślone. Oceny były dokonywane w skali od 1 do 10.

Poniżej w tabeli zaprezentowano średnie oceny przyporządkowane do każdej propozycji:

- **rok sankcji za opóźnienie płatności składki na dobrowolne ubezpieczenia społeczne raz na 6 miesięcy – 9,19**
- **Zniesienie opłaty skarbowej za zgłoszenie rejestracyjne VAT-R – 9,13**
- **Zniesienie obowiązku sprawdzenia do 30 kwietnia prawidłowości danych przekazanych do ZUS w miesięcznych raportach imiennych – 9,00**
- **Podniesienie maksymalnej wartości składnika z 3 500 zł do 6 000 zł – uprawniającej do zaliczenia wydatku od razu do kosztów uzyskania przychodów – 8,80**
- **Uproszczenie zasad rozliczania najmu – 8,48**
- **Umożliwienie legitymowania się pełnomocnictwem ogólnym we wszystkich postępowaniach przed organami podatkowymi i skarbowymi – 8,13**
- **Zniesienie ograniczenia w rozliczaniu straty podatkowej w podatku dochodowym – 8,07**
- **Podwyższenie rocznego progu przychodów uprawniających do zastosowania ryczałtu ewidencjonowanego w podatku dochodowym – 6,97**
- **Wprowadzenie ryczałtu za użytkowanie samochodu służbowego – 6,35**
- **Wprowadzenie, jako zasady, 2-letniego okresu przechowywania kopii dokumentów papierowych generowanych przez kasy fiskalne – 6,16**

4.2. Propozycje zmian

Dobry system podatkowy i jasne przepisy dla wszystkich podatników – naczelnny postulat MŚP

Doświadczenia zebrane w toku realizacji Projektu wskazują przede wszystkim, że preferencje dedykowane specjalnie dla MŚP nie są wśród samych MŚP uznawane za najważniejsze.

Przedsiębiorcy oczekują przede wszystkim jasnych i przejrzystych przepisów podatkowych (co często jest rozumiane, że powinny być to przepisy „proste”), wprowadzanych z odpowiednim *vacatio legis* i odpowiednio dostosowanych do warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Jako przykłady rozwiązań oczekiwanych przez MŚP można wskazać: zwiększenie wartości składnika majątkowego uprawniającego do zaliczenia wydatku do kosztów uzyskania przychodów w podatku dochodowym, uproszczenie regulacji związanych z odliczaniem podatku naliczonego od towarów i usług przy nabyciu samochodów osobowych (np. pełne odliczenie połączone z ryczałtowanym opodatkowaniem prywatnego użytku) czy zryczałtowane kwoty przychodów dla pracowników z tytułu świadczeń poza-płacowych (rozwiązanie upraszczające rozliczenia pracodawców – płatników podatku dochodowego). Nie uważają przy tym, że tylko oni sami powinni doświadczać dobrodziejstw właściwie funkcjonującego systemu podatkowego.

Oznacza to, że podstawowym postulatem MŚP jest poprawa jakości przepisów podatkowych lub systemu podatkowego.

Jednakże doświadczenia ostatnich 20 lat pokazują, że nie należy się spodziewać radykalnego uproszczenia podatków, o ile przepisy te będą uchwalane w logice obecnego systemu podatkowego i zasad opodatkowania przyjętych ponad 20 lat temu (w szczególności oparcia systemu dochodów budżetowych na dochodach z podatku od towarów i usług, podatku akcyzowym i podatku dochodowym od osób fizycznych). Ponadto trzeba mieć na uwadze również to, że nad prawem podatkowym ciąży konflikt interesów podatników i administracji, który to konflikt wynika z natury prawa podatkowego i stosunków, które kształtują się w oparciu o jego normy²⁹.

Oczywiście możliwe jest poprawienie jakości przepisów (w znaczeniu językowym i logicznym), ich zupełności czy adekwatności – jednakże nie spowoduje to, że staną się one prostsze. Możliwe jest także usztywnienie procesu legislacyjnego – wprowadzenie obowiązkowego okresu *vacatio legis*, obowiązkowych i realnych konsultacji społecznych trwających przez określony czas czy jednolitych terminów wejścia w życie aktów prawnych dotyczących MŚP (*Common Commencement Dates*), a nawet ustanowienie zakazu wnoszenia poprawek poselskich do projektów podatkowych aktów prawnych – ale powyższe modyfikacje i tak nie spowodują, że przepisy podatkowe będą łatwe do stosowania.

Nie negując potrzeby zmian czy reform przepisów podatkowych dotyczących wszystkich podatników, niezależnie od ich wielkości – nie należy zatem porzucać koncepcji stosowania ułatwień dla MŚP, przede wszystkim w obszarze ułatwień proceduralnych oraz zmniejszania ryzyka

Propozycje zmian – uwagi wstępne

W polskim systemie podatkowym funkcjonuje wiele rozwiązań, które obniżają koszty stosowania przepisów podatkowych dla MŚP. Polska pod tym względem należy do krajów, które z pewnością nie tracą z pola widzenia specyfiki funkcjonowania MŚP.

Najwięcej rozwiązań dotyczy uproszczeń ewidencyjnych: karta podatkowa, ryczałt od przychodów, podatkowa książka przychodów i rozchodów, jednorazowa amortyzacja, metoda kasowa VAT czy zwolnienie podmiotowe w podatku od towarów i usług. Rozwiązania te jednak nie zawsze są odpowiednio skonstruowane. Z jednej strony funkcjonuje karta podatkowa, która budzi wątpliwości, co do naruszania przez nią zasady sprawiedliwości, z drugiej strony istnieją rozwiązania, które takich obaw nie kreują – ale mają zbyt wiele ograniczeń albo są nieczytelne. Brakuje poza tym niektórych rozwiązań dotychczas niestosowanych, np. metody kasowej w podatku dochodowym (bliższej do metody kasowej VAT).

Istnieją też rozwiązania w zakresie uproszczeń w terminach płatności: zaliczki kwartalne w podatkach dochodowych oraz rozliczenia kwartalne w podatku od towarów i usług. W tym obszarze również można się zastanawiać nad dalszym uproszczeniem zasad dotyczących płatności podatkowych.

Polska rozwija też elektroniczne formy rozliczenia podatników z organami podatkowymi. Nie są to jednak rozwiązania specjalnie dedykowane dla MŚP, ale bez wątpienia przez MŚP szczególnie pożądane, ponieważ skutecznie obniżają koszty stosowania przepisów.

Polski system zawiera też rozwiązania dla MŚP, które bezpośrednio prowadzą do trwałego obniżenia obciążenia podatkowego lub przesunięcia go w czasie. Należą do nich kredyt podatkowy, ulgi w specjalnych strefach ekonomicznych oraz ulgi udzielane na podstawie Ordynacji podatkowej. Jak wspo-

29 Kwartał po ogłoszeniu Deklaracji Praw Podatnika – i co dalej. Wywiad z prof. drem hab. Bogumiłem Brzezińskim... op.cit s. 1.

mniano wielokrotnie w niniejszym opracowaniu taka metoda regulacyjna konstruowania preferencji dla MŚP nie powinna być dominująca. Tworzy ona nierówność opodatkowania, która budzi wątpliwości w aspekcie reguł konstytucyjnych. Takie regulacje muszą być także stosowane w reżimie pomocy publicznej, co z kolei powoduje, że stają się często zbyt nieczytelne (ograniczenia wartościowe czy wskaźniki intensywności zaciemniają w istocie obraz rzeczywistej treści preferencji). Opinie podatników na temat tego rodzaju rozwiązań potwierdzają tę tezę. Niemniej jednak jakieś rozwiązanie, które w prosty i przejrzysty sposób odciąży podatnika w fazie start-up, należałoby rozważyć.

W Polsce nie są stosowane systemowo instrumenty edukacyjno-informacyjne dla MŚP ani specjalne programy opieki nad MŚP, które by obniżały ryzyko, w tym ryzyko procedur karnych. Z jednej strony w tym obszarze nacisk należałoby położyć na organizację i faktyczne działania administracji (a nie normy prawne), dlatego też niniejsze opracowanie zorientowane na postulaty *de lege ferenda* w obszarze przepisów – nie zawiera propozycji w tym zakresie. Z drugiej strony pewne rozwiązania z tego obszaru o charakterze normatywnym można jednak zaproponować.

Niezależnie od tego, czy zmiany dotyczą metod i obszarów, dla których stosowane są już preferencje dla MŚP, czy też obszarów, gdzie dopiero można proponować zmiany – wspólną metodą dla określania tych propozycji powinno być maksymalne uniwersalizowanie preferencji dla wszystkich podatników spełniających te same kryteria podmiotowe. Oznacza to, że jeżeli jakieś obecnie funkcjonujące rozwiązanie zawiera wyłączenia przedmiotowe lub podmiotowe należy w możliwie szerokim zakresie wyłączenia te wykreślić z przepisów. Spowoduje to z jednej strony, że opodatkowanie będzie bardziej sprawiedliwe a z drugiej, że przepisy staną się prostsze.

Ponadto przepisy dla MŚP powinny być formułowane językiem możliwie prostym. Nie ma sensu tworzyć preferencji dla MŚP, które by wymagały ponoszenia znaczących wydatków na doradztwo związane z ich stosowaniem.

Wszystkie poniżej wskazane preferencje są dedykowane dla podatników prowadzących działalność w niewielkim rozmiarze, niezależnie od tego, jakie ostatecznie kryteria zastosujemy do zdefiniowania „niewielkiego rozmiaru działalności”. Tylko dwie ostatnie propozycje wykraczają poza zakres preferencji dla MŚP, ale ich znaczenie dla tego sektora jest na tyle duże, że zamieszczono je także w zbiorze propozycji przeznaczonych dla MŚP.

Należy również rozważyć unifikację rozwiązań dedykowanych dla MŚP. Unifikacja powinna nastąpić w płaszczyźnie normatywnej. Przepisy powinny posługiwać się podobnymi pojęciami, a w szczególności jednolitą definicją „mikroprzedsiębiorcy – małego podatnika”. Unifikacja może mieć również wymiar prezentacyjny. Stworzenie specjalnych broszur informacyjnych, stron internetowych czy zakładki na serwisach internetowych, gdzie wszystkie regulacje podatkowe przeznaczone dla MŚP byłyby w jednym miejscu zgromadzone i omówione – byłyby bardzo pomocne dla podatników.

Uproszczona ewidencja podatkowa dla mikrospółek

Zgodnie z projektem założeń III Ustawy Deregulacyjnej podniesiony miał być limit dla korzystania z preferencji w ustawie o podatku od towarów i usług (rozliczenia kwartalne, metoda kasowa) oraz umożliwiający stosowanie podatkowej księgi przychodów i rozchodów – do kwoty 2 000 000 EURO. W ten sposób nastąpiłoby ujednoczenie progu podatkowo-rachunkowego z definicją mikroprzedsiębiorcy.

Z uwagi na trwające prace w Ministerstwie Finansów dotyczące implementacji Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/6/UE z dnia 14 marca 2012 r.³⁰, która dotyczyła zmiany IV Dyrektywy, powyższa zmiana została wykreślona z projektu. Dyrektywa 2012/6/UE wprowadziła kategorię mikrospółek, w stosunku do których państwo członkowskie może odstąpić od niektórych wymogów IV Dyrektywy³¹.

Bez wątpienia szybka implementacja Dyrektywy 2012/6/UE będzie właściwym rozwiązaniem zmniejszającym koszty ewidencyjne dla MŚP.

Trzeba mieć też na uwadze, że obecny zakres stosowania ustawy o rachunkowości jest szerszy niż wymaga tego IV Dyrektywa. W tym obszarze istnieją duże możliwości obniżenia kosztów ewidencyjnych dla: osób fizycznych, spółek cywilnych, partnerskich, jawnych i komandytowych i to niezależnie od tego, czy Dyrektywa 2012/6/UE zostałaby zaimplementowana do polskiej ustawy o rachunkowości.

Natomiast cały czas wyzwaniem zarówno dla ustawodawcy unijnego jak i krajowego pozostaje radykalne obniżenie kosztów ewidencyjnych dla mikrospółek handlowych. Rola spółek z ograniczoną odpowiedzialnością w gospodarce uległa zasadniczym zmianom w ostatnich latach. Polski ustawodawca konsekwentnie „obniża rangę” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zmniejszając wymogi kapitałowe i rejestracyjne. Od 2004 r. minimalny kapitał zakładowy dla spółki z ograniczoną odpowiedzialnością został obniżony dziesięciokrotnie do kwoty 5 tys. zł. Od 2012 r. umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może być również zawarta przy wykorzystaniu wzorca umowy spółki udostępnianego w systemie teleinformatycznym. Ta procedura przyspieszyła proces rejestracji i obniżyła jej koszt o opłaty notarialne. Ustawodawca stworzył więc warunki do powstawania mikrospółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Jednakże cały czas utrzymuje dla tych podmiotów liczne obowiązki ewidencyjne w zakresie rachunkowości i podatków (do czego zobowiązany jest IV Dyrektywą). Jest oczywiste, że forma spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest bardzo wygodną formą prowadzenia działalności ze względu na ograniczenie odpowiedzialności do wysokości udziału. Tym samym dla wielu osób, które boją się podjąć działalność gospodarczą na własny rachunek lub w spółce osobowej – spółka z ograniczoną odpowiedzialnością stanowi adekwatne rozwiązanie zabezpieczające te obawy (trzeba pamiętać, że jednym z celów, dla których realizowane jest wsparcie dla MŚP, jest aktywizacja ludzi bezrobotnych czy posiadających nieznaczne zasoby majątkowe). Niestety z prowadzeniem działalności w formie takiej spółki wiążą się koszty prowadzenia pełnej księgowości. Powstaje pytanie, dlaczego mikrospółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie mogłyby korzystać z uproszczonych form ewidencji: podatkowej księgi przychodów i rozchodów czy nawet ryczału od przychodów. Z pewnością przeciwko takiej koncepcji przemawia logika systemowa ujęcia spółek kapitałowych w obrocie gospodarczym. Uznaje się bowiem nie bez podstawy, że konstrukcja spółki kapitałowej nie zapewnia wspólnikom i osobom trzecim żadnego zabezpieczenia powyżej wartości ich aktywów netto. Jednak z drugiej strony można zapytać, po co w takim razie obniża się wymogi kapitałowe, w jakim celu obniża się koszty rejestracyjne, aby jednocześnie pozostawiać wysokie wymogi

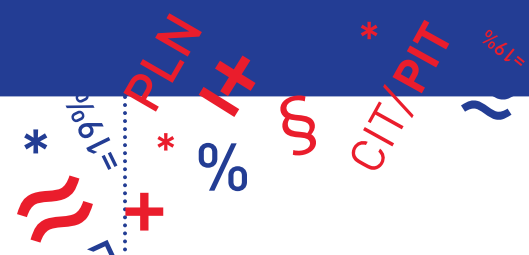
30 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/6/UE z dnia 14 marca 2012 r. dotycząca zmiany dyrektywy Rady 78/660/EWG w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek w odniesieniu do mikropodmiotów. Dz.U. L 81 z 21.3.2012, str. 3-6.

31 Nowe przepisy krajowe mogą dotyczyć podmiotów, które na dzień bilansowy nie przekroczyły limitów dwóch z trzech następujących kryteriów:

1. Suma bilansowa: 350 000 EUR.
2. Obroty netto: 700 000 EUR.
3. Przeciętne zatrudnienie w roku obrotowym: 10 osób.

W stosunku do tych podmiotów – mogą nie mieć zastosowania następujące obowiązki:

1. Przedstawiania „Rozliczeń międzyokresowych biernych i czynnych” oraz „Rozliczeń międzyokresowych i przychodów przyszłych okresów”
2. Sporządzania informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego
3. Sporządzania rocznego sprawozdania z działalności
4. Ogłaszania rocznych sprawozdań finansowych.

ewidencyjne. Potrzeby rozwojowe takich krajów jak Polska powinny zmusić polskie władze do odważnej rewizji koncepcji poddawania spółek z ograniczoną odpowiedzialnością obowiązkom rachunkowym. Inaczej nie należy się spodziewać, aby ilość przedsiębiorstw MŚP znacząco wzrosła.

Niezależnie zatem od implementacji Dyrektywy 2012/6/UE, polegającej na stworzeniu modelu uproszczonej rachunkowości dla mikrospółek (wg przyjętej definicji w tej Dyrektywie, czyli osiągających obroty ponad 350 tys. euro) należy także postulować, aby w IV Dyrektywie pojawiło się całkowite zwolnienie mikrospółek od obowiązku prowadzenia rachunkowości umożliwiające władzom krajowym wprowadzenie regulacji pozwalającym takim podmiotom korzystanie z podatkowej księgi przychodów i rozchodów czy ryczałtu od przychodów. Można przy tym ustanowić różne ograniczenia:

- wspólnikami takich spółek są wyłącznie osoby fizyczne;
- liczba wspólników jest ograniczona (np. nie więcej niż dwóch);
- dopuszczalny próg obrotów wynosi mniej niż 350 tys. euro;
- preferencja może być stosowana w ograniczonym zakresie czasowym (np. nie więcej niż 3 lata);
- spółki nie mogą świadczyć usług lub sprzedawać towarów na rzecz podmiotów spoza kraju rejestracji.

Prosty i efektywny kredyt podatkowy w podatku dochodowym

Kredyt podatkowy może być rozwiązaniem bardzo efektywnym dla nowopowstałych podmiotów, o ile jego reguły będą przejrzyste i czytelne.

Kredyt podatkowy powinien zawierać następujące elementy:

1. Prawo do odroczenia płatności całości podatku w pierwszym roku działalności oraz brak obowiązku wpłacania zaliczek w podatku dochodowym; można rozważyć wariant częściowego odroczenia podatku jak i prawo do odroczenia podatku w kolejnych latach;
2. Możliwość zastosowania dostępnych dla wszystkich podatników odliczeń i ulg w odniesieniu do podstawy opodatkowania obliczonej za pierwszy rok działalności i odroczonego podatku;
3. Możliwość rozliczenia podatku w kolejnych 5 latach podatkowych. W każdym roku nie mniej niż 20% odroczonego podatku;
4. Brak obowiązku zatrudnienia określonej ilości osób;
5. Możliwość stosowania zarówno w przypadku wyboru metody progresywnej jak i liniowej;
6. Brak wymogów, co do osiągnięcia minimalnego poziomu przychodu.

Inne uproszczenia ewidencyjne

1. Wprowadzenie alternatywnego modelu ryczałtu z uwzględnieniem niektórych rodzajów kosztów. Taka konstrukcja charakteryzowałaby się wyższą nominalną stawką niż w ryczałcie standardowym, ale podatnik mógłby uwzględnić niektóre rodzaje kosztów. Takim kosztem mogłyby być koszty zatrudnienia pracowników, co dałoby przy okazji efekt zwiększania skali legalnego zatrudniania.
2. Rozszerzenie zakresu przedmiotowego ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. Przepisy w zakresie ryczałtu zawierają wiele wyłączeń m.in. w zakresie wolnych zawodów oraz usług wymienionych w załączniku nr 2 do ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym. Należałoby radykalnie „odchudzić” powyższą listę wyłączeń, która narusza zasadę równości opodatkowania.

3. **Metoda kasowa w podatku dochodowym.**
Metoda kasowa jest dostępna w podatku od towarów i usług. Na podobnych zasadach MŚP mogłyby korzystać z tej metody w podatku dochodowym od działalności gospodarczej
4. **Wykreślenie ograniczeń przedmiotowych w zakresie zwolnienia podmiotowego w podatku od towarów i usług.**
Art. 113 ust. 13 ustawy o podatku od towarów i usług zawiera wyłączenia w zakresie stosowania zwolnienia podmiotowego. Podobnie jak w przypadku ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych należy zmniejszyć liczbę wyłączeń lub w całości je wykreślić.
5. **Zryczałtowane koszty uzyskania przychodów dotyczące wydatków ponoszonych w miejscu zamieszkania w przypadku, gdy w tym samym miejscu osoba fizyczna prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą.**
Rozwiązanie to w znaczący sposób uprościłoby kalkulację kosztów takich jak: czynsz, opłaty za prąd, wodę itp.
6. **Obowiązek zapłaty zaliczek dopiero po przekroczeniu określonego poziomu dochodu. Rezygnacja z poboru niewielkich kwot zaliczek nie miałaby wpływu na płynność budżetu państwa, a jednocześnie zmniejszyłaby zakres obowiązków proceduralnych dla podatników osiągających niewielkie dochody lub osiągających te dochody w niewielkim rozmiarze w pierwszym miesiącach roku podatkowego.**

Zmiany zmniejszające ryzyko w podatku od towarów i usług

1. **Brak negatywnych skutków dla podatnika w przypadku wcześniejszego rozpoznania obowiązku podatkowego.**
Zgodnie z ustawą o podatku od towarów i usług obowiązek podatkowy powstaje, co do zasady, z chwilą wystawienia faktury, nie później jednak niż w 7 dniu, licząc od dnia wydania towaru lub wykonania usługi. Istnieje wiele wyjątków od powyższej zasady. Podatnicy nie zawsze świadomie popełniają błąd, co do właściwego rozpoznania momentu powstania obowiązku podatkowego. Jeżeli w wyniku błędu podatnik uiszczył podatek we wcześniejszym okresie rozliczeniowym, to za okres, w którym powinien był rozpoznać obowiązek powstanie zaległość podatkowa. Ponadto od 1.01.2014 r. zmienia się przepis dotyczący powstania obowiązku podatkowego. Zgodnie z tym przepisem obowiązek podatkowy powstaje z chwilą dokonania dostawy towarów lub wykonania usługi (pewne wyjątki od głównej zasady nadal będą funkcjonować). Taki zapis jeszcze bardziej zwiększy niepewność podatnika. Dobrym rozwiązaniem byłoby zwolnienie na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej podatnika MŚP z sankcji (odsetkowych i karno-skarbowych – podobnie jak w przypadku zastosowania się do interpretacji podatkowej) za wcześniejsze rozpoznanie obowiązku podatkowego (o ile podatek zostałby uiszczony).
2. **Brak sankcji za odliczenie podatku naliczonego w przypadku, gdy podatek należny został ustalony błędnie.**
Zgodnie z art. 88 ust. 3a p. 2 ustawy o podatku od towarów i usług nie stanowią podstawy do obniżenia podatku należnego oraz zwrotu różnicy podatku lub zwrotu podatku naliczonego faktury i dokumenty celne w przypadku, gdy transakcja udokumentowana fakturą nie podlega opodatkowaniu albo jest zwolniona od podatku. Ponieważ sprawdzanie poprawności zakwalifikowania danej transakcji jako opodatkowanej lub zwolnionej, wiąże się z poniesieniem określonego kosztu – MŚP powinny być zwolnione z sankcji (odsetkowych i karno-skarbowych – podobnie jak w przypadku

zastosowania się do interpretacji podatkowej), jeżeli podatek należny z takiej błędnej faktury zostałby zapłacony bowiem wpływy budżetowe w takiej sytuacji nie doznają uszczerbku.. Przedmiotowy przepis powinien być umieszczony w Ordynacji podatkowej.

Zmniejszanie obciążeń podatkowych

1. Możliwość rozliczenia dochodu/straty z pozarolniczej działalności gospodarczej osoby fizycznej ze stratą z innych źródeł.

MŚP mogłyby korzystać z preferencji *stricte fiskalnej* pozwalającej rozliczyć dochód/stratę z działalności gospodarczej np. z dochodem ze stosunku pracy, albo dochodem/stratą z kapitałów pieniężnych. Podatnicy – osoby fizyczne, którzy dysponują niewielkimi środkami finansowymi, de facto finansują jedno źródła podatkowe innymi źródłami podatkowymi. Dla tych osób istnieje jeden budżet prywatno(rodzinno)-gospodarczy. Dlatego powinni mieć możliwość kompensowania strat z dochodami.

Gdyby uznać, że preferencja nosi cechy pomocy publicznej (a nie ma charakteru programowego) byłaby stosowana w ramach dozwolonej pomocy *de minimis*.

Zmiany w obszarze edukacji i informacji

1. Brak obowiązku wykazania we wniosku o wydanie interpretacji ogólnej niejednolitego stosowania przepisów prawa podatkowego w określonych decyzjach, postanowieniach, interpretacjach indywidualnych wydanych przez organy podatkowe, organy kontroli skarbowej w takich samych stanach faktycznych lub zdarzeniach przyszłych oraz w takich samych stanach prawnych – jeżeli przedmiotem pytania są nowe przepisy (wnioski w takiej formule mogłyby być składane w ciągu 6 miesięcy od dnia ogłoszenia aktu prawnego).

Nowelizacje ustaw podatkowych tworzą największe problemy interpretacyjne. MŚP są szczególnie narażone na ryzyka związane z niewłaściwym stosowaniem nowych przepisów. Interpretacje ogólne w zakresie nowych przepisów miałyby fundamentalne znaczenie edukacyjne dla podatników, w szczególności dla MŚP, które nie korzystają w szerokim zakresie z interpretacji indywidualnych.

2. Wprowadzenie do Ordynacji podatkowej wymogu minimalnego *vacatio legis* dla przepisów aktów wykonawczych wydanych na podstawie ustaw podatkowych.

Wprowadzenie minimalnego *vacatio legis* (np. 1 miesiąca) dla aktów wykonawczych mogłyby być dokonane na poziomie regulacji ustawowej (nie byłaby wymagana zmiana Konstytucji). Taki zapis byłby zgodny, co do idei z zaleceniami pojawiającymi się w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego w odniesieniu do ustanawiania właściwego okresu *vacatio legis*³².

Obydwie powyższe zmiany nie byłyby dedykowane wyłącznie dla MŚP. Beneficjentami wskazanych zmian w Ordynacji byłiby wszyscy podatnicy, jednakże dla MŚP miałyby one szczególne znaczenie.

32 A.Gomułowicz, System... op.cit., s. 108.

Rada Podatkowa PKPP Lewiatan to kilkudziesięcioosobowy zespół ekspertów podatkowych, finansowych i prawnych. W jej skład wchodzi zarówno specjaliści z firm doradczych i kancelarii prawnych, jak również menedżerowie odpowiedzialni w firmach członkowskich PKPP Lewiatan za sprawy podatkowe, księgowość, finansowe lub prawne.

Stanowi reprezentatywne dla przedsiębiorców forum wymiany poglądów na temat tworzenia i stosowania prawa podatkowego.

Jest grupą osób zajmujących się profesjonalnie prawem podatkowym.

Podstawowym celem działania Rady jest przygotowanie projektów służących poprawie jakości prawa oraz kreowanie rozwiązań korzystnych dla przedsiębiorców, a co za tym idzie – dla rozwoju gospodarczego.

ul. Zbyszka Cybulskiego 3
00-727 Warszawa
Tel. 48 (22) 55 99 900
Fax 48 (22) 55 99 910
sekretarz@radapodatkowa.pl

www.radapodatkowa.pl

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego